

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vägen till Internetdemokrati

Om Webb 2.0:s möjligheter att fördjupa deltagandet i kommunalpolitiken

The Road to Internet Democracy

Concerning the potential of Webb 2.0 in deepening participation in local governance

Markus Eriksson

Examensarbete/Kandidatuppsats i systemvetenskap.

Rapport nr. 2010:015

ISSN: 1651-4769

Abstract

I den här uppsatsen försöker jag undersöka huruvida Internet kan användas för att fördjupa det demokratiska deltagandet, d.v.s. möjligheterna för en s.k. "Internetdemokrati". Mer direkt undersöker jag Webb 2.0 utifrån ett demokratiskt perspektiv och kopplar det till en empirisk undersökning av de demokratiska behoven i Lunds kommun. I den första teoretiska delen av arbetet ges en första definition av vad en Internetdemokrati är och var begreppet befinner sig på en kartbild över användningen av informations- och kommunikationsteknologi (ICT) i samhället. Den andra delen av den teoretiska genomgången tar utgångspunkt i Webb 2.0:s principer, samt de olika demokratiformerna: val-, direkt-, deltagar- och samtalsdemokrati. Denna teoretiska genomgång leder fram till att Webb 2.0 kan testas som verktyg för att fördjupa demokratin. I den empiriska delen och den efterföljande analysen försöker jag testa Webb 2.0:s demokratiska potential. Den empiriska undersökningen består av två kvalitativa intervjuer av kommunalråd i Lunds kommun. Ur dessa intervjuer lyfts behov fram som har med det medborgarliga deltagandet i politiken att göra. Dessa behov sätts i relation till varandra och skapar tillsammans en modell utifrån vilken en argumentation kring Internetdemokratins möjligheter i Lunds kommun förs. I analysen betonas att utvecklingen bör inledas med att finna tekniska lösningar för att tillgodose behov som befinner sig i det s.k. "startfältet" i modellen. Dessa behov utmärks av att de varken är för abstrakta eller för tekniska för att kunna avgränsas och i dagsläget ligga till grund för verkliga projekt och satsningar.

Nyckelord: Internetdemokrati, Webb 2.0, ICT, deltagande, kommunal, medborgare, samtalsdemokrati, valdemokrati, direktdemokrati, deltagardemokrati.

Innehållsförteckning

KAPITEL 1: INLEDNING	4
PROBLEMFÖRMULERING, SYFTE, AVGRÄNSNING, FRÅGESTÄLLNING OCH DISPOSITION	
1.1 DEMOKRATI 2.0?	4
1.3 SYFTE OCH AVGRÄNSNING	6
1.4 FRÅGESTÄLLNING	6
1.5 DISPOSITION	6
KAPITEL 2: TEORI I	8
INTERNETDEMOKRATIS BAKGRUND OCH BEGREPPSDEFINITION	
2.1 BAKGRUND	8
2.1.1 ICT inom offentlig förvaltning	9
2.1.2 ICT i civilsamhället	12
2.1.3 ICT för demokrati – Internetdemokrati?	18
2.2 VISIONEN AV EN INTERNETDEMOKRATI	18
2.3 INTERNETDEMOKRATI SOM MOGNADSPROCESS	19
2.4 DISKUSSION KRING AVGRÄNSNINGEN	21
KAPITEL 3: TEORI II	24
DEMOKRATI OCH WEBB 2.0	
3.1 DEMOKRATISKA UTGÅNGSPUNKTER	24
3.1.2 De fyra demokratiformerna	24
3.1.3 Övriga demokratiska utgångspunkter	27
3.2 WEBB 2.0 – DEN DELTAGANDE WEBBEN	29
3.2.1 Första principen:	30
Tjänster, inte paketerad mjukvara, med kostnadseffektiv skalbarhet	
3.2.2 Andra principen:	30
Kontroll över unika datakällor som är svåra att återskapa och som berikas ju fler som använder dem	
3.2.3 Tredje principen:	31
Att göra användaren till medutvecklare	
3.2.4 Fjärde principen:	31
Nyttja den kollektiva intelligensen	
3.2.5 Femte principen:	32
Att dra nytta av det "långa ledet"	
3.2.6 Sjätte principen:	33
Mjukvara skriven för multipla tekniska redskap	
3.2.7 Sjunde principen:	33
Lättviktiga användargränssnitt, utvecklingsmodeller och affärsmodeller	
3.3 WEBB 2.0 – DEMOKRATI ELLER ANARKI?	34
KAPITEL 4: METOD	37
METODOLOGISKA STÅNDPUNKTER OCH GENOMFÖRANDET AV DEN EMPIRISKA UNDERSÖKNINGEN	
4.1 METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN	37
4.1.1 Studiens explorativa syfte	37
4.1.2 Studiens vetenskapliga förhållningssätt	37
4.1.3 Val av datainsamlingsteknik: kvalitativ intervju	38
4.1.4 Studiens pålitlighet och giltighet	38
4.2 DEN EMPIRISKA UNDERSÖKNINGEN	39
4.2.1 Intervjupersonerna	39

4.2.2 Förberedelser och utförande av intervjun	40
4.2.3 Tolkning och bearbetning	41
KAPITEL 5: RESULTAT	42
PRESENTATION AV INTERVJUER MED TVÅ KOMMUNALPOLITIKER I LUND. TEMATISERING OCH TOLKNING AV INTERVJUERNA	
5.1 TEMA 1	42
Medborgarens nuvarande möjligheter till deltagande i Lunds kommunalpolitik	
5.1.1 Tema 1:1	42
Bristande engagemang bland medborgarna	
5.1.2 Tema 1:2	43
Hur kommunicerar medborgare och förtroendevalda	
5.1.3 Tema 1:3	44
Beslutsfattande och rollen som förtroendevald	
5.2 TEMA 2:	45
Arbete med att fördjupa demokratin och öka medborgarens möjligheter till deltagande i Lunds kommunalpolitik.	
5.2.1 Tema 2:1	45
Visioner och pågående satsningar	
5.2.2 Tema 2:2	46
Möjligheter och utmaningar med att fördjupa demokratin och öka medborgarens möjligheter till deltagande i Lunds kommunalpolitik.	
5.3 TEMA 3	47
Internet som verktyg för att fördjupa demokratin och öka medborgarens möjligheter till deltagande i Lunds kommunalpolitik.	
5.3.1 Tema 3:1	47
På vilka sätt kan Internet användas för att fördjupa demokratin och på vilka sätt kan det inte det.	
KAPITEL 6: ANALYS	49
DISKUSSION OCH SLUTSATS FRÅN TEORIN OCH EMPIRIN	
6.1 HUR SKAPAS INTERNETDEMOKRATI?	49
6.1.1 Klassificering av behoven	49
6.1.2 Internetdemokratimodellen	52
6.1.3 Var ska man börja?	54
6.1.4 Hur sker utvecklingen?	58
6.2 WEBB 2.0 SOM UTVECKLINGSVERKTYG?	59
6.3 SLUTSATS	61
REFERENSER	63
BILAGA 1	65

Kapitel 1: Inledning

Problemformulering, syfte, avgränsning, frågeställning och disposition

1.1 Demokrati 2.0?

Webben utgör idag en allt större del av människors vardagliga liv och skapar alljämnt nya möjligheter att uttrycka sig personligt, professionellt och politiskt. Mycket av drivkraften bakom webben kommer av den enskilda individens deltagande. Det skapas webbplatser, forum, bloggar och mötesplatser som sammanför människor och ökar deras utbyte av idéer, upplysningar, varor och tjänster. Detta deltagande har fördjupats i och med den utveckling som kallas för Webb 2.0, ett begrepp som omfattar Webb- baserade tjänster (skulle även kunna benämnas webbplatser) som Wikipedia, Facebook och YouTube. Wikipedia är kanske det tydligaste exemplet, där användare från hela världen har lyckats skapa ett uppslagsverk av förvånansvärd kvalitet och omfattning. Få hade kunnat föreställa sig att en så öppen och oreglerad tjänst som involverar ett obegränsat antal användare skulle fungera så väl och väcka sådan skaparkraft. Av detta exempel kan vi dra tre lärdomar: För det första visar det på ett stort behov hos människor att uttrycka sig genom frivilligt deltagande. För det andra att det är genom webben som allt fler söker och delar information. För det tredje att öppet deltagande och fri innovation kan innebära kreativa lösningar inom tillsynes problematiska områden. Att man överlämnar ett systems utformning åt användaren behöver således inte innebära att det brister i tillförlitlighet och funktionalitet. Tvärtom ökar användarnas känsla av deltagande och ägandeskap vilket innebär ökat idéskapande och minskat motstånd. Säkerligen kan dessa insikter om Webb 2.0 tillämpas på flera områden.

Begreppet Webb 2.0 myntades 2004 av Tim O'Reilly, en irländsk internetentreprenör som förespråkar *free software* och *open source*. Webb 2.0, som även kallas, "den deltagande webben", är ett samlingsbegrepp för nästa generations tjänster och affärsmodeller på webben. Tyngdpunkten ligger i användarens möjligheter att samverka och interagera. Enligt Tim O'Reilly ska en tjänst uppfylla tre villkor för att kunna kallas Webb 2.0. Dessa är:

1. Användaren ska själv kunna vara med och bidra till webbplatsens innehåll.
2. Användaren ska kunna ha kontroll över sin information.
3. Designen ska vara fyllig, interaktiv och användbar.¹

Kan paralleller dras från dessa kriterier till dagens politiska verklighet? Hur skulle principerna se ut om vi skulle försöka att byta ut de relevanta begreppen mot ordet "demokrati"? Min fråga är om dessa principer går att tillämpas på demokratin, i så fall hur och under vilka former? Finns det ett sådant behov över huvud taget? Låt oss pröva samma kriterier, fast denna gång med utgångspunkt i demokratin och medborgaren:

¹ Att referera till Wikipedia kan anses något kontroversiellt men jag anser det vara passande för sammanhanget. 2010-05-24. http://sv.wikipedia.org/wiki/Webb_2.0

1. Medborgaren ska själv kunna vara med och bidra till politikens innehåll.
2. Medborgaren ska kunna ha kontroll över sin information.
3. Demokratin ska vara fyllig, interaktiv och användbar.

De tre punkterna kan ses som viktiga ingredienser i de tre kritiska eller djupare demokratiformerna; *deltagardemokrati*, där medborgaren tilldelas rösträtt med direkt beslutande verkan; *direkt demokrati*, där berörda individer och grupper direkt kan delta i utformandet av politiska beslut; och *samtalsdemokrati*, där beslutsfattandet sker i ett öppet samtal som strävar efter samstämmighet.

Detta arbete syftar till att ge ett litet bidrag till utformandet av en "demokrati 2.0", d.v.s. Internetdemokrati, som införlivar direktdemokratiska, samtalsdemokratiska och deltagardemokratiska former i det nuvarande valdemokratiska systemet. Mer direkt vill jag utforska möjligheterna med Webb 2.0 som verktyg för att öka det demokratiska deltagandet i Lunds kommun.

1.3 Syfte och avgränsning

Syftet med detta arbete är att utforska möjliga Webb 2.0- baserade lösningar för att främja det medborgerliga deltagandet i Lunds kommunalpolitik. Arbetet vänder sig till Lunds kommun i allmänhet och mer specifikt till de berörda beslutsfattarna. Förhoppningsvis kan arbetet leda till ett första experiment i den lärandeprocess som med tiden kan leda fram till ett ökat deltagande och engagemang bland Lunds medborgare i den kommunala politiken. Min önskan är att arbetets resultat ska kunna presenteras för Lunds kommunalpolitiker och att mina slutsatser ska kunna ligga till grund för en framtida utveckling av internetdemokratisk programvara, d.v.s. ett konkreta verktyg.

1.4 Frågeställning

För att konkretisera syftet blir frågeställningen således följande:

- **Hur kan Webb 2.0 användas som verktyg för att fördjupa det medborgerliga demokratiska deltagandet i Lunds kommunalpolitik?**

1.5 Disposition

Vad krävs då för att undersöka hur en internetdemokratisk lösning i Lunds kommun skulle kunna se ut? Det krävs en utgångspunkt i både teknikens möjligheter och behoven från den politiska verkligheten. Mer specifikt handlar det i detta arbete om att undersöka; dels möjligheterna som Webb 2.0 kan erbjuda, dels de demokratiska behoven i Lunds kommunalpolitik idag. Därefter måste dessa två områden integreras med varandra för att på så sätt skapa en bild över hur de demokratiska behoven kan uppfyllas genom Webb 2.0- baserade lösningar. Denna undersökning måste grunda sig på; en god förståelse, ett teoretiskt underlag, en koppling till en empirisk studie av det studerade fältet och slutligen en analys som ämnar sammankoppla förståelse, teori och empiri till en fungerande helhet. Arbetets upplägg blir således följande:

- **Teoretiskt underlag** - Det krävs en teoretisk genomgång av följande områden; *Internetdemokratins bakgrund (Kapitel 2 - Teoridel 1), demokrati, Webb 2.0 och debatten kring Webb 2.0 (Kapitel 2 - Teoridel 2)*. För att jag ska kunna relatera studien till demokratins ideal och mekanismer krävs en kort och grundläggande genomgång av de olika demokratiformerna, samt några viktiga begrepp lånade från statsvetenskapen. För jag ska kunna använda Webb 2.0 i analysen krävs en välgrundad genomgång av dess huvudsakliga principer. Eftersom Webb 2.0 är ett omstritt begrepp krävs även att jag tar ställning inom och förhåller mig till den pågående debatten.

- **Empirisk studie** - För att den teoretiska genomgången ska kunna relateras till en praktisk verklighet krävs en empirisk studie som lyckas identifiera de konkreta demokratiska behoven och möjligheterna kring Internetdemokrati. Studien sker genom intervju av två kommunalpolitiker i Lunds kommun.
- **Analys** - Den huvudsakliga utmaningen blir att integrera lärdomar från de två ovanstående punkterna till en realistisk och teoretiskt välförankrad modell av en Webb 2.0- baserad interdemokratisk lösning för Lunds kommun.

Kapitel 2: Teori I

Internetdemokratins bakgrund och begreppsdefinition

Var börjar den väg som kan leda till Internetdemokrati? I denna del av arbetet ska jag försöka ge en övergripande bild av problemområdet genom att måla upp en relativt omfattande bakgrund mot vilken syftet och frågeställningen kan göras förståeliga.

2.1 Bakgrund

Varför kan det då vara en god idé att fördjupa demokratin genom webben? Jag ska under den här rubriken försöka ge en överskådlig bild av hur webben och demokratin har samverkat och hur denna samverkan kan och bör lyftas till en ny nivå. Idén kom av att jag uppmärksammat det stora genomslaget s.k. Webb 2.0 har haft för det allmänna deltagandet på webben, samt hur demokratin verkar sakna samma nivå av deltagande. Fler människor än någonsin tidigare är delaktiga i och ansvariga för skapandet av innehåll och tjänster på webben, inte bara som åskådare och köpare.

Begreppet *Internetdemokrati*² väcker många olika tankar och förknippelser som inte alltid överensstämmer med varandra och framförallt kan kännas väldigt diffusa. På grund av detta behövs en grundläggande redogörelse över de begrepp som idag förknippas med Internetdemokrati, så att missförstånd och förväxlingar undviks. Med en sådan redogörelse blir det lättare för läsaren att placera begreppet Internetdemokrati i ett sammanhang och följa med i diskussionen.

Idén om att fördjupa demokratin genom webben är inte ny. Det finns redan idag många webbplatser, projekt, applikationer, tjänster etc., som på olika sätt bidrar till att främja politiska syften och öka demokratiskt deltagande. Det är ofta dessa tekniker och områden som människor associerar med begreppet Internetdemokrati. Dock motsvarar ingen av dessa den form av Internetdemokrati som jag ska diskutera i detta arbete, även om de kan sägas äga en viss demokratisk potential. Jag ska nu gå igenom några av de relevanta tillämpningar av ICT som förekommer idag. Genomgången skall leda fram till en skiljelinje mellan det som idag existerar och det som kan vara framtidens Internetdemokrati.

Jag har delat upp de vanligaste tillämpningarna i två grenar: *ICT inom offentlig förvaltning* och *ICT i civilsamhället*. De två grenarna representerar två infallsvinklar, den förstnämnda tar sin utgångspunkt i myndigheter och hur dessa tillämpar ICT, och den sistnämnda tar sin utgångspunkt i olika ICT-baserade verktyg och civilsamhällets tillämpning av dessa.

² Begreppet "Internetdemokrati" hade lika väl kunnat benämnas "Webbdemokrati". Av stilmässiga skäl har jag dock valt det förstnämnda alternativet.

2.1.1 ICT inom offentlig förvaltning

När myndigheter använder sig av ICT- baserade verktyg för att effektivisera och stödja sina verksamheter kallas det för *e- Government* ("e" = electronic). *e-Government* kan beskrivas som *government + ICT*. *e- Government* bör dock ej förväxlas med det liknande begreppet *e- Governance*. *e- Governance* har en liknande innebörd i bemärkelsen att ICT används för att effektivisera den offentliga verksamheten. Däremot ämnar *e- Governance* även att förändra och fördjupa *Government* med hjälp av ICT. Dessutom omfattar *e- Governance* försöken att inkludera civilsamhället, med privatpersoner, företag och oberoende organisationer, i utvecklingen av offentligt förankrad ICT. *e- Governance* är således ett bredare och mer allmänt begrepp. Begreppsförvirringen kring *e- Governance* och *e- Government* är stor. Exempelvis beskrivs *e- Government* av Europeiska Kommissionen på ett sätt som innefattar både det som jag har kallat *e- Government* och *e-Governance*.³ Min definition av begreppen bygger på antologin "*e- Governance: Managing or Governing?*" (Budd & Harris, 2009, s. 4).

Även i denna antologi uttrycks en oklarhet inför begreppens innebörd, exempelvis beskriver man *Governance* på följande vis - "*Governance appears to be everywhere and nowhere: in business, in public policy, in academia and its many disciplines; in practice: its 'e' variant appears to be even more of a chimera*" (Budd & Harris, 2009, s. 5).⁴ Båda begreppen används alltså i många sammanhang och det har skett mycket forskning och skrivits många rapporter kring ämnena. Det pågår även otaliga projekt (lokala, nationella och på EU-nivå) för att utveckla både *e- Government* och *e- Governance*, dock är det få som behandlar ämnet Internetdemokrati. Följaktligen kommer jag dels reda ut de två begreppen, dels koppla loss de delar som inte kan anses röra Internetdemokrati. Detta gör jag enklast genom kortare definitioner och med exempel.

Anledningen att jag valt Budd & Harris definition är dels att den är nyare och mer aktuell, dels att den ger en mer nyanserad bild av *e- Government* och *e- Governance*. I antologin drar författarna tydliga skiljelinjer mellan begreppen och anknyter dessa till det s.k. *e- Democracy*, vilket står i nära samband med det som i detta arbete kallas för Internetdemokrati.

Innan jag kan gå in på ett djupare förtydligande av *e- Government*, *e- Governance* och slutligen *e- Democracy*, behövs en definition av de mer grundläggande *Government* och *Governance*. Anledningen att jag valt att behålla de engelska termerna är att jag försöker undvika missförstånd då jag ska referera till dessa begrepp så som de definieras i litteraturen. Skillnaden mellan begreppen är subtil, men viktig för denna diskussion. Budd beskriver *Government* med följande mening:

*"Government in democratic societies can be defined as the **formal** exercise of power and authority through the legitimate and accountable undertaking of functional duties that are underpinned by financial resources on behalf of a constituency."* (Budd, i Budd & Harris, 2009, s. 74, min fetstil).

³ European Commission, 2003, "*The role of eGovernment in Europe's future*", s. 7. 2010-05-25.

http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2005/doc/all_about/egov_communication_en.pdf

⁴ Budd & Harris definition understöds även av Bhatnagar, 2004, s. 20-22, samt av Bryant, i Griffin, Trevorrow och Halpin, 2007, s. 3.

och Governance beskrivs på följande sätt:

*"Governance, on the other hand, can be described as the **informal** attribution of power and authority to a set of institutions, agencies and/or actors who are incorporated into governmental relations by acting as intermediaries on behalf of government or its functional divisions."* (Budd, i Budd & Harris, 2009, s. 74, min fetstil).

De båda definitionerna beskriver begreppen på ett allmänt och bredare plan. I stort kan man säga att Governance, förutom den offentliga verksamhetens formella funktioner, även innefattar dess förmåga att genom informella relationer involvera civilsamhällets aktörer (t.ex. medborgare, företag och organisationer). Delar av den politiska makten och det politiska styrandet är alltså, genom informella processer, fördelade utanför den offentliga verksamhetens formella processer. I och med att en allt större del av den offentliga verksamheten (t.ex. vård, skola och service) tar hjälp av civilsamhällets och marknadens aktörer (t.ex. postombud, apoteksombud och privatskolor), blir Governance ett allt viktigare begrepp.

2.1.1.1 e- Government

e- Government beskrivs av Budd & Harris på följande vis:

"e- Government is essentially the virtualisation or digitalisation of public policy outcomes and the delivery and management of publicly provided or publicly underwritten services." (Budd & Harris, 2009, s. 4).

Etableringen av det som beskrivs som e- Government bygger ofta på argument kring ökad ekonomisk effektivitet, att med ICT- baserade lösningar sänka transaktionskostnader genom att minska mängden byråkratiska procedurer inom den offentliga förvaltningen. Detta omfattar användning av ICT inom t.ex. vård, utbildning, beskattning (Budd, i Budd & Harris, 2009, s. 74). Fokus ligger här på brukarinflytande, snarare än på verkligt politiskt inflytande hos allmänheten. Brukarinflytande ger medborgaren inflytande gällande var, när och hur han eller hon använder sig av offentliga tjänster, och inte kring de beslut som fattas på politisk nivå.

Enligt *"UN e- Government survey 2008"* är Sverige världsledande i tillämpningen av e- Government. Med detta menas det engagemang och arbete som läggs ner på den offentliga verksamhetens skapande av webbplatser som är informativa, samt möjliggör kommunikation och ökat inflytande från allmänhetens sida (DESA, 2008, s. 17-20). Utifrån undersökningen skulle man kunna påstå att Sverige är det land som har störst potential och underlag för utvecklandet och tillämpningen av e- Governance och så småningom internetdemokratiska lösningar.⁵

⁵ Exempel på e- Government- webbplatser är svenska riksdagens (<http://www.riksdagen.se/>) och Nottinghams (<http://www.nottinghamcity.gov.uk/>)

2.1.1.2 e- Governance

e- Governance definieras i en rapport från UNESCO⁶, vilken citeras i Budd & Harris, 2009, på följande vis:

"e- Governance is the public sector's use of information and communication technologies with the aim of improving information and service delivery, encouraging citizen participation in the decision-making process and making government more accountable, transparent and effective." (UNESCO 2005, i Budd & Harris, 2009, s. 4).

e- Governance kan betraktas som ett bredare begrepp än e- Government. Det bygger i högre grad på målsättningar att förändra och utveckla medborgarens relation till förvaltning och politik, samt medborgarnas relationer till varandra. e- Governance handlar om att via ICT understödja en effektiv, snabb, transparent informations-spridning till allmänheten och samhällets många aktörer. Syftet är alltså inte enbart att effektivisera interna förvaltningsprocesser, utan att engagera, aktivera och stärka medborgaren. e- Governance kan föra fram nya former av medborgarskap, både gällande behov och ansvar (UNESCO 2005, i Budd, i Budd & Harris, 2009, s. 75).

UNESCO beskriver målen med e- Governance som: att möjliggöra bättre organisation av de interna processerna i Government; att effektivisera tillhandahållandet av service, tjänster och information; att skapa mer transparens, legitimitet och ansvarsskyldighet, som resulterar i att graden av inflytande och deltagande ökar bland allmänheten. I anslutning till detta har man även identifierat tre fält för uppfyllandet av dessa mål (Budd & Harris, 2009, s. 4-5, 75-76):

1. **e- Administration** (e- Förvaltning): att använda ICT- baserade informationsprocesser för att förbättra det interna arbetet inom den offentliga sektorn och den politiska processen.
2. **e- Services** (e- Service): utveckling och underhåll av interaktivt tillgängliga offentliga tjänster för allmänheten.
3. **e- Democracy** (e- Demokrati): det aktiva och direkta engagerandet av alla medborgare i den politiska processen, och i hanteringen av den politiska processens resultat.

Det första fältet (e- Förvaltning) kan sägas representera förändringen och utvecklingen av de **interna** processerna, inom förvaltningen och politikens olika verksamheter. Det andra fältet (e- Service) kan sägas representera förändringen och utvecklingen av **externa** interaktioner, offentliga verksamheter emellan såväl som dessas interaktioner med medborgaren. Det tredje fältet (e- Demokrati) kan slutligen sägas representera allmänhetens direkta **deltagande** i utformandet av politiken och den offentliga verksamheten.⁷

⁶ UNESCO - the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

⁷ Exempel på e- Governance relaterade webbplatser är Nottinghams (<http://www.nottinghamcity.gov.uk/>), PEP-nets [Pan European eParticipation network - <http://pep-net.eu/>], samt Headstar, en samlings sida för e- Government/e- Governance relaterade nyheter, forskning och olika projekt, etc. (<http://www.headstar.com/>).

Ett annat viktigt begrepp är *e-Participation* (e-Deltagande), vilket inte är ett eget fält utan snarare en del utav de tre fälten, framförallt e-Service och e-Demokrati. e-Deltagande är en benämning för alla ICT-baserade funktioner som möjliggör civilsamhällets deltagande inom förvaltning, service och politik. Det är inte alla funktioner inom e-Demokrati som kan klassas som e-Deltagande. Exempelvis är möjligheten att avlägga sin röst i allmänna val via webben inte e-Deltagande. Ett annat exempel är möjlighet att på ett detaljerat sätt kunna följa valresultat på webben.⁸ Även om demokratin i sådana fall understöds av ICT, finns det inget inslag av direkt och aktivt deltagande. Det är just medborgarens reella möjlighet att påverka politiken som definierar e-Deltagande inom e-Demokrati. Det är denna form av deltagande som ligger till grund för den Internetdemokrati som jag vill behandla i detta arbete. Med Internetdemokrati menar jag alltså den specifika form av e-Demokrati som innefattar e-Deltagande och använder sig av webben, mer bestämt Webb 2.0, som ICT-verktyg.⁹

2.1.2 ICT i civilsamhället

Det andra området är ICT i civilsamhället, vilket i det här arbetet innefattar de mest välkända webb-baserade verktygen som kan tänkas fylla olika demokratiska funktioner. De belyser deltagandet via webben från ett användarperspektiv och utgör därför en viktig bakgrund för detta arbete.¹⁰ Många av de verktyg som här presenteras är förankrade i vardagen och välkända för många. Anledningen till att de tas upp i detta arbete är att de kan associeras med begreppet Internetdemokrati. Det är därför viktigt att utmärka varför var och en av dessa i sig inte utgör det som här definieras som Internetdemokrati.

2.1.2.1 Webbplatser

Först kan nämnas vad jag vill kalla för de ”specifika webbplatsernas” betydelse för demokratin. Det finns idag många webbplatser som möjliggör för människor runt om i världen, med likartade intressen, att finna varandra. De likartade intressena kan gälla t.ex. politiska ståndpunkter och olika sakfrågor. Ur en demokratisk synpunkt innebär detta att människor som delar politisk ståndpunkt och identitet på ett enkelt sätt kan utbyta idéer och tankar. På dessa webbplatser pågår politiska debatter i vilka deltagarna kan engageras och känna sig delaktiga. Emellertid sker en stark indelning av de olika politiska ståndpunkterna där diskussionerna och informationsutbudet koncentreras kring den värdegrund som delas av webbplatsens besökare och diskussionens deltagare. Exempelvis kan detta

⁸ Exempelvis valmyndighetens webbplats, vilken kort efter stora politiska val presenterar detaljerade valresultat (<http://www.val.se/>).

⁹ e-Participation definieras på många olika sätt beroende på det sammanhang i vilket det används. Begreppet liksom de övriga är relativt nytt och ännu inte särskilt specificerat. Definitionerna är snarlika och utifrån dessa väljer jag att skapa min egen definition som strävar efter att vara så allmängiltig som möjligt. Min definition bygger på Böhlen, Gamper, Polasek, Wimmer, 2005, E-Government: Towards Electronic Democracy.

¹⁰ Eftersom ICT i civilsamhället lätt associeras med s.k. e-Business (tillämpning av ICT för att stödja affärsverksamhet), vill jag här påpeka att jag inte tar med e-Business i diskussionen, då detta faller utanför ramen för arbetets syfte.

innebära att anarkister dras till anarkistiska webbplatser, vänsterhänta till de vänsterhäntas förenings webbplats etc. Ett problem är, förutom bristen på en nyanserad diskussion, att nästan inga utomstående tar del av diskussionen. Ett annat problem är att diskussionen ofta sker löskopplat från den konkreta verkligheten och de faktiska politiska beslutsprocesserna.

En annan form av webbplatser är de som jag valt att benämna som ”*allmänna webbplatser*”. Dessa tillhandahålls av exempelvis kommuner och större organisationer i syfte att informera och skapa diskussioner kring olika ämnen. Det som skiljer de allmänna webbplatserna från de specifika är att de inte bygger på ett särskilt ställningstagande eller intresse. På dessa webbplatser är inte diskussionerna eller informationsutbudet styrda av det specifika intresset, vilket medför en större bredd och nyansering eftersom webbplatsens besökare inte tillhör en särskild intressegrupp. De allmänna webbplatserna är även i större omfattning knutna direkt till den praktiska verkligheten, då de tillhandahålls av t.ex. en myndighet som har möjlighet att utöva direkt beslutsfattande. De kan även tillhandahållas privat och av mindre organisationer, så som är fallet med webbplatsen Wikipedia. Wikipedia är ett webb- baserat uppslagsverk vilket alla på webben har möjlighet att använda. Det är dessutom användarna själva som skapar och uppdaterar innehållet.¹¹

Som demokratiska verktyg har de allmänna webbplatserna betydande begränsningar. Det är svårt att samla människor med olika intressen till en konstruktiv dialog, och debatten blir därför ofta av låg nivå, med många oseriösa inlägg. Vidare styrs informationsutbudet direkt av den myndighet, kommun eller organisation som står bakom webbplatsen, vilket innebär att många viktiga frågor väljs bort eller definieras utifrån dessas egna perspektiv.

Varken specifika eller allmänna webbplatser kan således möta det demokratiska behovet av deltagande och inflytande. Även om båda har demokratisk betydelse då människor fritt kan mötas, kommunicera och bilda sig uppfattningar, saknas flera viktiga demokratiska element.

2.1.2.2 Diskussionsforum och chatter

Den kanske vanligaste förknippelsen människor gör när de hör begreppet Internetdemokrati är *diskussionsforum*. Diskussionsforum är en interaktiv funktion på webben som låter användare utbyta idéer och tankar sinsemellan genom att skriva och besvara inlägg ordnade i kategoriserade s.k. trådar. Diskussionsforum utgör en viktig del, till och med kärnkompetensen, av många webbplatser och har blivit det dominerande sättet att föra en öppen diskussion mellan ett större antal individer på webben. Ur en demokratisk synpunkt spelar diskussionsforumet en viktig roll eftersom det öppnar för fler diskussioner mellan fler människor, vilket är betydligt svårare att åstadkomma utanför webben. Människor kan här göra sina röster hörda, uttrycka sina åsikter och därefter få svar och ”feed- back”.

¹¹ Exempel på en specifika webbplatser är anarchism.net (<http://www.anarchism.net/>) och amerikanska professionella schackförbundets hemsida (<http://www.uschess.org/>). Exempel på allmänna hemsidor är den svenska webbplatsen passagen.se (<http://www.passagen.se/>), Lunds kommuns webbplats (<http://www.lund.se/>), samt uppslagsverket Wikipedia (<http://www.wikipedia.org/>).

Dessutom har diskussionsforumet en struktur som gör det möjligt för användare att enkelt överblicka och bilda sig en uppfattning av innehållet.¹²

Även om diskussionsforumen fyller en grundläggande funktion, då de främjar det allmänna demokratiska samtalet, finns det betydande begränsningar för hur de kan användas i demokratiska sammanhang. Till att börja med finns det en fråga om hur diskussionen bör ske. Det kan vara svårt att komma överens om diskussionsämnet som sådant, då det kan tolkas olika och bli osammanhängande. Dessutom ligger en utmaning i att skapa ett diskussionsklimat av tillräcklig "kvalitet", d.v.s. att om inte ta bort, åtminstone minimera graden av oseriösa inlägg och s.k. "forum-spam", personangrepp (s.k. "flaming"), etc. Detta innebär en balansfråga mellan två behov; behovet av frihet i diskussionen och behovet av att kontrollera så att diskussionen uppfyller grundläggande krav gällande saklighet och relevans. Fortsättningsvis uppkommer frågan om hur diskussionsinnehållet sedan ska användas. Det kan antingen användas av en begränsad grupp, som underlag för överenskommelse och beslut, eller också kan det användas av allmänheten för att underbygga kunskap och engagemang. När det rör sig om en begränsad grupp är dessas position eller yrkesroll så nära knutet till ämnet och diskussionens ändamål att diskussionen inte behöver kontrolleras. Ifall allmänheten skulle släppas in i en sådan diskussion skulle det dels bli för många inlägg för att kunna läsas, dels skulle det bli svårt att ta in allas åsikt och dels skulle det vara svårt för beslutsfattarna att kunna tolka och förstå allmänhetens gemensamma vilja (det som flest tycker). Det ändamål som diskussionsforumet tjänar kommer med största sannolikhet att präglade hur diskussionen förs. Det finns alltså ett problem med att kombinera en allmän diskussion med en direkt koppling till konkret beslutsfattande.

En annan form av textbaserade interaktiva diskussionskanaler på webben är *chatter*. Det finns både självständiga webbplatser för chat, s.k. chatrum, och tillfälliga chatter som förekommer i samband med ett specifikt diskuterat ämne som berörs i t.ex. TV-debatter och tidningsartiklar. Ur en demokratisk synvinkel har chatterna samma problem som tidigare nämnda diskussionsforum. Till detta kan läggas att chatterna sker i realtid vilket medför snäva tidsramar och att antalet deltagare begränsas.

2.1.2.3 Opinionsundersökningar och politiska kompasser

Med webb- baserade *opinionsundersökningar* menas här inte att medborgaren kan avlägga sin röst i allmänna politiska val via webben. Detta hör snarare till ICT- baserade lösningar inom den offentliga förvaltningen, s.k. "e- Governance", som diskuteras under rubriken *e- Governance*. Istället avses här de webb- baserade opinionsundersökningar som används för att mäta åsikter och värderingar. Majoriteten av dessa förekommer på de s.k. allmänna webbplatserna, exempelvis skulle tidningen

¹² Exempel på välkända diskussionsforum finns på de svenska webbplatserna flashback.se

(<https://www.flashback.info/>), för allmänna diskussioner, och skalman.nu (<http://forum.skalman.nu/>), för historieintresserade. Försök har även gjorts för att skapa liknande diskussionsforum för att främja demokratiska syften, se exempelvis e-democracy.org (<http://forums.e-democracy.org/>). På detta diskussionsforum har man skapat ett utrymme i vilket människor öppet kan diskutera framförallt lokalpolitiska frågor. Genom denna sida kan alla göra sina röster hörda, även minoriteter och mindre intressegrupper.

Dagens Nyheter (DN) kunna fråga sin webb- upplagas besökare huruvida de är beredda att betala för nyheter på webben.¹³

Genom opinionsundersökningarna kan betydelsefulla data insamlas rörande den allmänna opinionen. Dessa data kan ligga till grund för såväl opinionsbildning som företags och den offentliga verksamhetens beslut. En annan fördel är att människor lättare kan uttrycka sin uppriktiga åsikt då opinionsmätningen sker anonymt. Emellertid kan tillförlitligheten i sådana opinionsundersökningar ifrågasättas. Frågans formulering kan vara snedvriden, liksom användarnas svar kan vara ogenomtänkta eller snedvridna av personliga intressen (exempelvis kan DN:s läsare svara att de inte är beredda att betala för nyheter på webben, inte för att detta är deras ärliga uppfattning, utan för att de inte vill uppmuntra DN till att börja ta betalt). Vidare är det ofta oklart vem som ligger bakom frågan samt vilken population som finns representerad bland respondenterna. Sådana opinionsundersökningar kan därför främst användas i frågor som inte kräver en större tillförlitlighet. Även om opinionsundersökningarna har en viss demokratisk potential är deras anknytning till det politiska beslutsfattandet fortfarande mycket vag. I mindre slutna grupper kan tillförlitliga röstningssystem byggas kring samma teknik, eftersom den representerade populationen då är känd. På allmänna webbplatser blir dock tillförlitligheten med nödvändighet betydligt lägre.

Politiska kompasser kallas de test på webben där användaren, genom att svara på ett antal politiskt orienterade frågor, får en uppskattning av sin politiska tillhörighet. Det kan både vara sakfrågor och attitydfrågor och svaret kan både presenteras som en specifik partitillhörighet och en allmän politisk/ideologisk inriktning. Svaret kan dessutom visualiseras på olika sätt, genom alltifrån grafer till tabeller, i vilka förhållandet till de andra politiska inriktningarna tydliggörs. Ur en demokratisk synpunkt kan dessa tester bidra till att påverka individens politiska uppfattningar och ställningstaganden och därigenom bidra till politiska handlingar och öka valdeltagandet. Liksom för opinionsundersökningar påverkas dock resultaten av hur testerna är utformade, hur frågorna ställs och svaren analyseras.¹⁴

2.1.2.4 Bloggar

En annan webb- baserad tjänst som kommit att få allt större politisk betydelse är *bloggar*. En blogg är en slags öppen dagbok där såväl privatpersoner som politiker enkelt kan formulera och publicera tankar och erfarenheter. Bloggen är som ett personligt forum bestående av mer eller mindre kortfattade textinlägg, datum- och tidsmärkta, ofta med bifogade bilder och länkar till andra webbplatser. De bloggare som får flest besökare är de som antingen blivit kända via sin blogg eller är välkända av annan anledning och därför kan engagera ett stort antal människor.

Det finns flera demokratiska fördelar med bloggandets framväxt. För det första kan kända politiker "levandegöras" för den breda allmänheten, då de ofta skriver med personlig präglning och utan

¹³ Exempel på en webbplats som skapar och presenterar opinionsundersökningar är nyhetssidan dn.se (<http://www.dn.se/>).

¹⁴ Exempel på en webbplats som presenterar och skapar attitydbaserade test är politicalcompass.org (<http://www.politicalcompass.org/>). Exempel på en webbplats som presenterar och skapar sakfrågebaserade test är axess.se (<http://www.axess.se/>).

inblandning av journalister som mellanhänder. Detta innebär att allmänheten kan skaffa sig en närmare relation till politikern vilket i sin tur kan öka engagemang och förtroende gentemot denna. Vidare ges medborgaren möjlighet att tala direkt till politikern i ett forum där andra medborgare kan följa med. Detta öppnar en ny kanal för allmänheten genom vilken dessa kan delta i och påverka politiken. För det andra ökar bloggandet allmänhetens möjlighet att kunna delge sina kunskaper och åsikter och nå ut med dessa i ett interaktivt medium i vilket andra individer kan läsa och kommentera. Detta medför ökade möjligheter till politisk debatt och opinionsbildning. Den s.k. "bloggosfären" är ett begrepp som benämner det nätverk som bloggarna tillsammans utgör på webben, där dessa genom att länka och referera till varandra skapar sociala grupperingar. Dessa grupperingar kan ofta bidra med debatter och perspektiv som inte finns representerade i övriga media. Bloggosfären kompletterar övriga media genom att föra fram diskussioner bland allmänheten och bloggarna som annars inte hade blivit synliggjorda av redaktionsstyrd media.¹⁵

Bloggandet svarar alltså mot viktiga demokratiska behov, främst behovet av ett direkt och öppet samtal. Men även bloggandet har sina begränsningar ur en demokratisk synvinkel. Vad gäller politikernas bloggande är det endast de mest välkända politikerna som kan förväntas uppnå en större läsekrets, varför det inte alltid är en god tidsinvestering för alla politiker. Bloggandet kan användas som komplement till annan media som har mer granskande förhållningssätt, eftersom bloggaren själv kan styra och manipulera innehållet i det som skrivs. Vad gäller allmänhetens bloggande är detta en positiv faktor eftersom det främjar den politiska diskussionen och engagemanget. Samtidigt kan det inte anses vara ett verkligt deltagardemokratiskt verktyg, helt enkelt eftersom diskussionen sker så decentraliserat och utan direkt anknytning till den politiska beslutsprocessen.

Twitter är en s.k. mikroblogg, en tjänst som liknar bloggar i många avseenden. Genom Twitter skriver användaren små textmeddelanden på max 140 tecken, som publiceras i ett eget forum som är öppet för alla att läsa. Användaren kan enkelt följa andra användares, s.k. "twittrares", inlägg genom t.ex. sin mobiltelefon, webbläsare och mjukvara på datorn. Twittraren kan i sina egna inlägg svara och kommentera på andras inlägg, samt länka till bilder och annat innehåll på olika webbplatser. Det är alltså ett enkelt sätt att följa, inte bara vänner utan även obekanta och offentliga personer. Inläggen är så gott som alltid personliga och rör ofta det vardagliga livet, där de små händelserna står i centrum. Idag finns det även politiker som "twittrar", och genom detta blir de mer bekanta för allmänheten. Emellertid är det svårt att se hur Twitter kan bidra till politisk debatt, opinionsbildning och än mindre till konkreta politiska åtgärder.¹⁶

¹⁵ Exempel på politikernas bloggar är utrikesminister Carl Bildts "Alla dessa dagar" (<http://carlbildt.wordpress.com/>) och EU-kommissionären Margot Wallströms blogg (<http://blogs.ec.europa.eu/wallstrom/>). Exempel på en allmän politisk blogg är idéhistorikern Johan Norbergs blogg (<http://www.johannorberg.net/>). En populär webbplats för politiska bloggar är Newsmill (<http://www.newsmill.se>)

¹⁶ Twitters webbplats kan besökas på <http://twitter.com/> och ett exempel på en politiker som twittrar är Gudrun Schyman (<http://twitter.com/Gudschy>).

2.1.2.5 Mailkampanjer och annan mobilisering på webben

Idag är mail en av de vanligaste kommunikationskanalerna människor emellan. Detta gäller även personer inom politiken vilka, för allmänheten, är enklast att nå just via mail. Därför har det blivit vanligt förekommande att medborgare mailar kritik, stöd och idéer direkt till politiker på alla beslutsnivåer. Det är ett otroligt effektivt medium i jämförelse med andra kanaler, på grund av dess enkelhet, snabbhet och direkthet. Däremot kan det vara svårt för en enskild person att med sitt mail utöva betydande påverkan. Det är först när tillräckligt många medborgare, antingen enskilt eller tillsammans, skickar mail till en politiker gällande samma fråga, som det får en verklig tyngd. I sådana fall brukar man tala om s.k. *mailkampanjer*. Mailkampanjer har visat sig kunna påverka politiska beslut och t.ex. få riksdagsmän att byta ståndpunkt eller stå emot tryck från partigrupper. Under debatterna kring FRA- och Ipred- lagarna, med tyngdpunkt under 2008, väcktes starka känslor av missnöje bland många medborgare. Detta ledde till omfattande mailkampanjer mot ett flertal inflytelserika politiker som, trots att lagarna senare trädde i kraft, bidrog till att motståndet i riksdagen stärktes och att FRA- lagen så småningom reviderades.

Ur ett demokratiskt perspektiv är möjligheten för medborgare att via mail kontakta politiker ett betydelsefullt sätt att minska avståndet mellan allmänheten och det politiska beslutsfattandet. Nackdelen är att det krävs ett stort antal mail och att det bara berör vissa frågor. På grund av detta är större mailkampanjer relativt ovanliga. Mail är ett starkt verktyg för allmänheten att ta till när det finns ett missnöje inför en politisk fråga. Samtidigt är det ett trubbigt verktyg som endast kan trycka på särskilda sakfrågor, där medborgaren inte engageras i debattens snåriga verklighet. Mail är en inofficiell bakdörr som allmänheten kan öppna för att påverka politiken.

Förutom mailkampanjer förekommer andra former av politisk mobilisering via webben. Med politisk mobilisering menas att medborgare samlas kring en särskild fråga för uttrycka en gemensam åsikt. Exempel är Facebook- gruppen ”Stoppa IPRED”, som i skrivande stund har 118 065 medlemmar.¹⁷ Genom att många människor samlas på detta sätt fångas en större uppmärksamhet kring frågan, dels inom själva communityn (t.ex. www.facebook.com) och dels i samhället i övrigt. På grupper, som ”Stoppa IPRED”, kan människor inte bara uttrycka sin åsikt och sitt stöd, utan även diskutera och enas kring att konkret genomföra t.ex. listor för namnunderskrifter, demonstrationer och mailkampanjer.

Så kallade *communities* är webbplatser i vilka användaren har tillgång till en egen webbplats, genom vilken denna kan interagera med andra användare på communityn. De möjliga interaktionerna innefattar funktioner som påminner om webbplatser (allmänna och specifika), diskussionsforum och chatter, opinionsundersökningar, samt bloggar och twitter. Detta gör därför communities till ett betydelsefullt verktyg för att främja det demokratiska deltagandet och en viktig språngbräda för allmänhetens engagemang i politiska frågor. Emellertid finns alla de begränsningar som gäller för respektive funktion.

¹⁷ Stoppa IPRED – gruppens sida på facebook. 2010-05-25.
<http://www.facebook.com/group.php?gid=33637706842>

2.1.3 ICT för demokrati – Internetdemokrati?

Utifrån stycket om ICT inom det offentliga kan en avgörande lärdom dras för detta arbetes vidkommande. Denna lärdom är att det idag finns många offentliga verksamheter som använder sig av ICT för att utöka det allmänna deltagandet inom både förvaltning, service och politik. Och inom politiken, rättare sagt demokratin, är användningen av ICT jämförelsevis utvecklade, inte minst om man ska tala om ett direktdemokratiskt deltagande (e- Deltagande). På motsvarande sätt kan två lärdomar dras av de många exemplen på ICT:s användning inom civilsamhället. För det första att det verkar finnas ett behov hos allmänheten av att kunna påverka och bidra till tjänstens innehåll och användning. För det andra att webben har en förmåga att kunna engagera människor på meningsfulla sätt.

Kan då de verktyg som idag finns på webben lära oss någonting om hur nya ICT- verktyg kan tas fram för att fördjupa demokratin? En sådan ICT- användning skulle i så fall kunna bestå av verktyg som kan kallas för internetdemokratiska. Ett förverkligande av dessa verktyg skulle ligga till grund för den Internetdemokrati som detta arbete handlar om.

2.2 Visionen av en Internetdemokrati

Vad anser jag utmärka en Internetdemokrati? För att förtydliga och att dra en skiljelinje mellan det idag existerande och det möjliga framtida har jag listat åtta riktlinjer som tillsammans utgör en förhållandevis snäv bild. Internetdemokrati är en viss ICT- användning inom den offentliga verksamheten som uppfyller följande målsättningar:

- Webben används som plattform och huvudsaklig kommunikationskanal.
- Verktöget är direkt anknutet till det politiska systemet och de verkliga beslutsfattarna.
- Medborgarens konkreta möjlighet att påverka politikens innehåll och utformning utökas.
- Politiska beslut fattas i högre grad i enlighet med den verkliga opinionen.
- Allmänheten får djupare och bredare kunskap om politiska frågor.
- Det politiska intresset och engagemanget hos allmänheten ökar.
- Känslan av delaktighet, ägandeskap och ansvar i politiska frågor hos allmänheten ökar.
- Fler människor får uttrycka sig i politiska debatter.

Jag vill mena att en ICT- användning som inte uppfyller samtliga av dessa målsättningar, inte med rätta kan kallas för Internetdemokrati. Mig veterligen finns det idag ingen offentlig ICT- användning som på ett tillfredsställande sätt uppfyller dessa målsättningar. Målsättningarna är uppställda utifrån principerna om de tre demokratiformerna: direktdemokrati, deltagardemokrati och samtalsdemokrati (Se Kapitel 3 - Teori 2). Målen är högt ställda, men samtidigt är det svårt att se meningen med en "Internetdemokrati" som inte uppfyller dem. Det är naturligtvis också möjligt att dessa målsättningar kan uppnås på andra sätt än de som jag diskuterar i detta arbete. Men jag har valt att utforska möjligheterna med Webb 2.0.

2.3 Internetdemokrati som mognadsprocess

Vad krävs för ett förverkligande av en Internetdemokrati genom ICT, så som jag har definierat det ovan? Istället för att fråga sig: *vad ICT kan göra för den offentliga verksamheten?* är det lämpligare att fråga sig: *givet tillämpningen av ICT, rättare sagt Webb 2.0, hur kan demokratin utvecklas?* Bryant ställer en liknande fråga:

”To paraphrase the words of Stafford Beer, the question which asks how to use ICT in government? - or anywhere else - is the wrong question; a better formulation is to ask how government should be run given the existence of ICT? The best version of all is the question; given the existence of ICT, what is the nature of government?” (Bryant, i Griffin, Trevorrow och Halpin, 2007, s. 3).¹⁸

Mitt grundproblem är snävare än Bryants eftersom det specifikt gäller att utveckla demokratin genom Webb 2.0. Principen är dock densamma, nämligen att tillämpning av ICT inom den offentliga verksamheten alltid kräver någon form av anpassning och omorganisering till ICT. Det är en lärandeprocess som kan liknas vid en kontinuerligt framväxande mognad. Denna process kan indelas i olika steg/stadier, där de högre stadierna kräver den högsta graden av anpassning och mognad (Bryant, i Griffin, Trevorrow och Halpin, 2007, s. 3-4). Internetdemokrati skulle i så fall placeras på ett högre stadium av denna skala, vilket jag i följande stycke ska försöka beskriva.

Det finns olika stegmodeller som beskriver den organisatoriska mognadsprocessen kring tillämpningen av ICT. Ett av de första kända försöken att skapa en stegmodell, baserad på ICT, var Nolan och Gibsons modell från tidigt 1970-tal. Modellen beskrev en lärandekurva för ett företags implementering av ICT, där det sista steget utgör en ”teknisk mognad”, d.v.s. att organisationen lyckas införliva ICT:n som en naturlig del i den dagliga verksamheten. På 1980-talet skapade McFarlan en modell för hur teknik i allmän bemärkelse assimileras av organisationer. Sedan dess har dylika modeller utvecklats för att beskriva användning av ICT inom allt fler områden, inte minst inom den offentliga verksamheten. Den modell som jag vill använda för denna problemformulering är Pearce sexstegsmodell.¹⁹ Modellen bygger på följande steg, vilka även kan delas in i tre par:

1. Informational
2. Transactional
3. Process Redesign
4. Full Integration
5. e-Democracy
6. Maturity

¹⁸ Lagg märke till att Bryant använder begreppet Government i en bredare bemärkelse än den som definieras i detta arbete.

¹⁹ Denna bygger i sin tur på två liknande modeller, framställda av Layne & Lee, respektive Moon. Kritiken som Pearce framför mot Layne & Lees modell är att de bl.a. är för mekaniska, då de inte tillräckligt tar hänsyn till politiska processer och saknar ett tydligt medborgarperspektiv.

I det första steget (Informational) ger den offentliga verksamheten ut information till medborgare (och andra aktörer). I det andra steget (Transactional) sker transaktioner, så som fakturering och korrespondens, mellan den offentliga verksamheten och medborgaren. I det tredje steget (Process Redesign) anpassar den offentliga verksamheten sin organisation och sitt arbete till användningen av ICT. I det fjärde steget (Full Integration) anpassar sig den offentliga verksamheten internt, mellan samt inom de olika grenarna (t.ex. olika myndigheter) så att de kan förbättra sin kommunikation och samverka (i en s.k. Horizontal & Vertical Integration)²⁰. I det femte steget (e- Democracy) blir medborgaren delaktig i den offentliga verksamheten. I det sjätte steget (Maturity) vidareanpassas e-Demokratin till att bli en välfungerande del av det vardagliga livet (Bryant, i Griffin, Trevorrow och Halpin, 2007, s. 3-15).

De sex stadierna kan betraktas som en serie av tre påföljande par. Det första paret inkluderar stadium 1 och 2, och kan sägas utgöra området e- Government/commerce, vilket i detta arbete kan liknas vid e- Government/service. Det andra paret inkluderar stadium 3 och 4, och kan sägas utgöra området e- Government/administration, vilket har samma innebörd i detta arbete. Det tredje paret inkluderar stadium 5 och 6, och kan sägas utgöra området e- Government/civic, vilket i detta arbete kan liknas vid den offentlig verksamheten/medborgaren. Det går att dra en parallell mellan de tre paren och de tre fälten av e- Governance; e- Service, e- Administration och e- Democracy. Utifrån de tre paren skulle alltså e- Demokrati hamna på högre nivå bland de tre fälten för e- Governance. Pearce förklarar detta med att det först är på denna utvecklingsnivå som en ICT-baserad förändring av de komplexa sociala och politiska frågorna aktualiseras, så som huruvida det är möjligt och önskvärt att införliva t.ex. direktdemokrati i den existerande valdemokratin. Innan en tillräcklig utveckling av ICT inom den offentliga verksamheten är realiserad är det inte meningsfullt att diskutera steg 5 och 6. Efter steg 2 skiftar fokus från hanteringen av tekniken (ICT), till hantering av den offentliga verksamhetens processer, t.ex. de organisatoriska processerna och strukturerna, de kulturella förutsättningarna, samt de sociala och politiska behoven. I de lägre stadierna, framförallt 1 och 2, har ICT en effektiviserande funktion på redan fungerande processer inom den offentliga verksamheten. Därefter handlar det mer om en utveckling av den offentliga verksamheten till nya nivåer, och denna utveckling kan inte enbart förverkligas genom utveckling och hantering av ICT, utan kräver en förändring och anpassning av den offentliga verksamhetens processer och funktioner. Förverkligande av de högre stadierna kräver att utvecklingen av ICT går hand i hand med en parallell utveckling av den offentliga verksamheten. Båda måste utgå ifrån och anpassas till varandra i en "organisk utvecklingsprocess".

I detta skifte av fokus kan även en annan förändring iaktas. Allteftersom den offentliga verksamheten utvecklas genom de sex stadierna, sker en övergång från hantering av tekniken (ICT), till hantering av data/information (Bryant, i Griffin, Trevorrow och Halpin, 2007, s. 7). Förändringen av den offentliga verksamheten innebär nämligen även en utveckling av informationsflödena, vilket innefattar en stor mängd olika data som skall göras tillgänglig för en stor mängd aktörer vars

²⁰ Med Horizontal integration menas i detta sammanhang att olika verksamheter inom det offentliga samordnar sig och organiserar sig för ökad effektivisering (exempelvis att polisen kan samarbeta med vården). Med Vertical Integration menas att olika verksamheter inom det offentliga internt samordnar sina respektive olika nivåer (exempelvis kan polisen samordna sin administration, transport och utbildning). (Lee, J. i Griffin, Trevorrow och Halpin (red.), 2007, s.40-41).

informationsbehov skiljer sig åt sinsemellan. Denna ökade komplexitet medför just att fokus förflyttas från hanteringen av tekniken (ICT) till hanteringen av själva data/informationen. Detta fokus på hanteringen av data/information gör det särskilt lämpligt att diskutera tillämpningen av Webb 2.0, på grund av att Webb 2.0 bygger på nya tekniker gällande informationshantering.

Det femte stadiet i Pearce modell, e- Demokrati, är det område vars utveckling jag med detta arbete vill bidra till. e- Demokrati förutsätter dock, enligt Pearce, att de fyra föregående stadierna i modellen har förverkligats. Då kan man fråga sig om det idag är aktuellt att börja tala om det femte steget. Har verkligen den offentliga verksamheten uppnått en s.k. ”full integration” (steg 4)? I de flesta delar av världen är så inte fallet. Men eftersom Sverige enligt DESA är världens mest utvecklade land gällande tillämpningen av ICT inom den offentliga verksamheten, är det just här, om någonstans, som man på allvar kan börja tala om e- Demokrati. Vidare har befolkningen jämförelsevis stor tillgång och kunskap om webben, d.v.s. en låg s.k. ”digital divide”. Vidare kräver utvecklingen av de högre stadierna från Pearce modell ett större utrymme för lärande och experimenterande. I och med detta kan vi inte på förhand veta om Lunds kommun är mogen för internetdemokratiska försök. Det återstår därför enbart att undersöka och utforska möjligheterna.

2.4 Diskussion kring avgränsningen

Utifrån diskussionen i detta kapitel är det märkbart att ämnet behöver en ytterligare avgränsning på grund av dess bredd och omfattning. Under denna rubrik specificerar jag avgränsningen enligt fem olika dimensioner och motiverar varför jag valt att göra dessa avgränsningar.

- Politisk nivå – Lokal
- Geografisk – Lunds kommun
- Typ av problem – Tekniskt
- Teknisk – Webb 2.0
- Relationell – Offentlig verksamhet/medborgare

Politisk nivå

Problemområdet, d.v.s. Internetdemokrati, kan teoretiskt sett tillämpas på olika nivåer: lokal, regional, nationell och internationell (t.ex. EU). Detta arbete avgränsas helt till den lokala nivån utifrån följande resonemang. Generellt kan sägas att ju högre den politiska nivån är, desto mer *komplexa** är de politiska processerna, och desto större blir avståndet mellan dessa och medborgaren. Eftersom ett förverkligande av internetdemokratiska lösningar kräver någon form av organisatorisk förändring, ökar omfattningen av den nödvändiga förändringen på de högre politiska nivåerna. Ett sådant förverkligande kräver även lärande och experimenterande som sker genom en mognadsprocess. I och med att kommunalpolitiken är den lägsta politiska nivån, med kortast avstånd till medborgaren, är det just här, om någonstans, som den internetdemokratiska mognadsprocessen kan börja (Budd & Harris, 2009, s. 18). Eftersom Internetdemokrati handlar om direkt deltagande, samtal och medborgarens engagemang, måste en sådan utveckling börja nedifrån. En internetdemokratisk förändring är inte bara en fråga om teknik och organisation utan även en kulturell och social förändringsprocess. Det förefaller således orimligt att i dagsläget börja experimentera med internetdemokratiska lösningar på t.ex. nationell nivå eller EU-nivå. Det är både

försiktigare och mer realistiskt att utgå från den lokala nivån, där det finns ett större utrymme för experimenterande, med möjlighet att inleda en långsam lärandeprocess som innefattar en integration av teknik, organisation och medborgaren. Först om de internetdemokratiska lösningarna skulle visa sig vara fördelaktiga på lokal nivå, kan lärdomar i sinom tid dras av de högre politiska nivåerna. Möjlig framtida Internetdemokrati på de högre nivåerna måste i så fall utvecklas enligt sina egna unika förutsättningar, troligen på sätt som skulle skilja sig avsevärt från det som diskuteras i detta arbete.

Geografisk

Detta arbete är begränsat till Internetdemokrati i Lunds kommun, vilket innebär att de slutsatser som dras i arbetet inte med självklarhet kan tillämpas inom andra svenska kommuner, då dessa kan ha andra förutsättningar. Lunds kommun har idag ca 106.000 medborgare, varav många bor i mindre orter som omger staden. Omkring en tredjedel av kommunens medborgare är studenter. Utbildningsnivå, levnadsstandard och andel av befolkningen med tillgång till dator och bredband kan betraktas som jämförelsevis höga. Lund profilerar sig som idéernas stad och förutom stadens universitet och tekniska högskola finns många kunskapsintensiva företag representerade (t.ex. Tetra Pak, Gambro och Alfa Laval). Lund ligger inte i framkant bland Sveriges kommuner vad gäller utvecklingen av e- Government, utan kan betraktas som en genomsnittlig kommun i detta avseende. Det vore ett alltför omfattande ämne att diskutera Internetdemokrati generellt för alla typer av kommuner, i alla storlekar, med olika demografiska sammansättningar och med olika infrastruktur. De demokratiska behov som jag försöker identifiera är därför specifikt knutna till Lunds kommun, även om min förhoppning är att paralleller ska kunna dras av andra kommuner i framtiden.

Typ av problem

Förverkligandet av Internetdemokrati kan sägas ha samma implementeringshinder som OECD formulerar i sin rapport om e- Government: *den digitala klyftan, legislativa hinder, finansiella hinder* och *tekniska hinder* (OECD, 2003, s. 4). Av dessa fyra hinder rör mitt arbete i första hand det tekniska. Även om jag inte, åtminstone i dagsläget, ämnar skapa en funktionell internetdemokratisk programvara, försöker jag genom detta arbete bidra till förståelsen kring hur en sådan programvara skulle kunna se ut och fungera. Att med utgångspunkt i de demokratiska behoven formulera tankar om internetdemokratiska lösningar kan alltså ses som ett första steg mot att undanröja de tekniska hindren. De övriga tre kategorierna faller utanför ramen för detta arbete, men jag vill ändå förtydliga dem för att ge en helhetsbild. Med den digitala klyftan menas att det finns skillnader bland befolkningen vad gäller tillgång till webben och deras vana att använda datorer som kommunikationsmedel, vilket kan medföra att inte alla medborgares röster görs hörda på ett tillbörligt vis. Denna klyfta finns mellan olika åldersgrupper, samhällsklasser och yrkeskategorier. Med legislativa hinder menas att anpassningar måste ske genom förändringar av lagstiftningen, så att Internetdemokrati kan bli en "organisk" del av det politiska systemet. Med finansiella hinder menas att eventuella internetdemokratiska lösningar måste bekostas på något sätt, och därmed vägas emot andra viktiga utgifter. Vidare finns frågan om vem som bör stå för kostnaderna.

Teknisk

Ett förverkligande av e- Demokrati skulle kunna innefatta tillämpningar inom en mängd olika tekniska områden, t.ex. mobila (s.k. *m- Government*)²¹. Internetdemokrati bygger på webb- baserade lösningar, vilket namnet kanske skvallrar om. Men även webben kan användas på många olika sätt, varav några diskuterades tidigare i detta kapitel. Detta arbete är begränsat till tillämpningen av den webb- baserade teknik som kallas Webb 2.0.

Relationell

Demokratin omfattar många olika aktörer och relationer. Man skulle kunna dela in aktörerna i tre kategorier: *medborgare*, *den offentliga verksamheten* och *företag/organisationer*. Arbetet avgränsas till relationen mellan medborgare och den offentliga verksamheten, mer bestämt medborgaren och den politiska beslutsprocessen. Med den politiska beslutsprocessen menas här de aktörer som är direkt involverade i utformningen av politiken och de verkliga besluten. Dessa aktörer är framförallt politiker men kan även vara tjänstemän som arbetar nära den politiska beslutsprocessen.

²¹ Vince & Harris diskuterar begreppet m-Government i kapitel fyra i antologin "*e-Governance - Managing or Governing?*", Budd & Harris, 2009, s. 99 ff.

Kapitel 3: Teori II

Demokrati och Webb 2.0

I denna teoretiska genomgång läggs grunden för den kommande analysen av Webb 2.0 som demokratiskt verktyg. Under genomgången presenteras arbetets demokratiska utgångspunkter och de sju principer som tillsammans utmärker Webb 2.0. Slutligen görs ett ställningstagande i den debatt som råder kring Webb 2.0:s demokratiska lämplighet.

3.1 Demokratiska utgångspunkter

I detta arbete utgår jag från ett demokratiideal där alla medborgare har möjlighet att aktivt delta i utformningen av politik och beslutsfattande, samt att en sådan delaktighet är en faktisk verklighet för en övervägande del av befolkningen.

Det är utifrån en sådan demokratisyn som jag genom detta arbete vill bidra till att fördjupa Lunds lokala demokrati. Jag kommer i detta kapitel att utveckla denna demokratisyn genom att gå igenom de nyckelbegrepp som kan sägas definiera denna. Det abstrakta och vida begreppet demokrati kan operationaliseras genom en diskussion kring dess ideal och principer. De definitioner som följer är på inget sätt uttömmande, utan syftar enbart till att ge en övergripande bild av hur och varför det demokratiska system vi idag lever i skulle kunna förbättras. Lägga märke till att definitionerna med avsikt är vinklade på ett sätt som skapar en utgångspunkt för det möjliga internetdemokratiska samhället.

3.1.2 De fyra demokratiformerna

Att fördjupa demokratin kan betyda många olika saker beroende på politisk ståndpunkt, teoretisk infallsvinkel etc. I detta arbete innebär ett fördjupande av demokratin att valdemokratin berikas genom införlivande av byggstenar från de övriga tre demokratiformerna: direktdemokrati, deltagardemokrati och samtalsdemokrati. Därför är det viktigt att dessa begrepp definieras.

3.1.2.1 Valdemokrati

Valdemokrati innebär att medborgarna tilldelas rösträtt genom vilken de kan välja representanter tillhörande olika politiska partier och har möjlighet att välja bort dessa genom regelbundna och rättvisa val. Dessa representanter tilldelas mandat att utöva normgivningsmakten²² (Giljam &

²² Normgivning - Stiftande av alla slags föreskrifter i Regeringsformens mening, lagar, förordningar och föreskrifter (*Juridiska ord och begrepp*, Rembe & Eklund, 2003, s. 93).

Hermansson, 2003, s. 15-18). Valdemokrati är den dominerande demokratiformen i dagens demokratiska länder.

Den grundläggande utmaningen för valdemokrati är att se till att röstningen sker på ett rättvist och proportionerligt sätt, d.v.s. att det finns en tydlig koppling mellan valresultat och maktutövande. Ett problem är att det ofrånkomligen uppstår ett avstånd mellan medborgaren och den valde representanten, då väljaren måste ha tillräcklig kunskap för att kunna utkräva ansvar. Ett sådant avstånd leder lätt till att besluten fattas i strid med medborgarens intresse (Bäck, i Gilijam & Hermansson, 2003b, s. 66-68).

Vidare riskerar valdemokratier att endast en liten del av befolkningen aktivt engagerar sig i politiken, vilket medför ett allmänt ointresse, okunnighet om politiska frågor och en tendens att avsäga sig ansvaret och skylla på politikerna. Det politiska systemet bör vara utformat så att väljarna kan få tydlig information om vem som bär ansvar för vad. En sådan kunskap förutsätter både god informationstillgång och politiskt engagemang hos allmänheten. Avståndet mellan politikerna och väljarna leder även till en misstro mot politikerna och att allianser mellan politiker och intressegrupper (exempelvis fackföreningar, näringsliv och lobbyorgan) i samhället kan formas som inte gynnar allmännyttan (Kumlin, i Gilijam & Hermansson, 2003b, s. 91-92; SOU 2000:1 s. 36).

Trots att det hos allmänheten finns ett starkt politiskt intresse, vilket märks i den allmänna debatten (t.ex. i sällskapslivet, bloggandet och pressen), knyts detta intresse sällan till den faktiska beslutsprocessen. Fastän alla dokument är offentliga, fattas i praktiken de flesta politiska beslut utan allmänhetens deltagande, insyn och vetskap.

3.1.2.2 Direktdemokrati

Direktdemokrati innebär att medborgarna (den del av befolkningen som har tilldelats rösträtt) har direkt beslutanderätt i alla politiska beslut och har rätt att rösta om dessa.

Till skillnad från valdemokratin, som kan betraktas som representativ och därmed indirekt, innebär direktdemokrati att varje medborgare har rätt till att stifta lagar och normer så som parlamentsledamöter har i valdemokratin. Berömda exempel är den antika grekiska stadsstaten och den schweiziska torgdemokratin. Det grundläggande problemet med direktdemokrati är att de praktiska svårigheter som uppstår när antalet medborgare blir för stort för gemensamma möten och omröstningar (Lundqvist, 2001, s. 122-124). Ett andra demokratiskt problem som ofta gjorts gällande är risken för majoritetsvälde, där minoritetens intressen kan förbises. Ett tredje problem är huruvida folket har tillräcklig kunskap för att kunna fatta riktiga beslut, t.ex. eftersom majoritetens uppfattningar lätt kan manipuleras av duktiga talare (Matsusaka, 2005, s. 185-206). Även om direktdemokratin är praktiskt svår att genomföra, utgör den ett starkt ideal eftersom den inte medför det avstånd mellan medborgaren och politikern som finns i valdemokratin.

3.1.2.3 Deltagardemokrati

Deltagardemokratin innebär att medborgaren genom sitt eget engagemang bidrar till politikens utformning. Deltagardemokratin baseras inte på abstrakta politiska rättigheter utan det faktiska deltagandet och medborgarnas upplevelse av detta. Detta engagemang och deltagande sker inte enbart under valen, utan även mellan dem, och ju större och mer utbrett deltagandet är, desto djupare anses deltagardemokratin (Gilljam, Hermansson, 2003, s. 19-20).

Deltagardemokratin innefattar i denna definition, och hos Gilljam & Hermansson, även direktdemokratiska former. Emellertid är definitionen av deltagande bredare än för direktdemokratin, då det finns fler möjliga kanaler för medborgaren att kunna påverka politiken än enbart beslutsrätten. Direkta kanaler är t.ex. att sitta med i råd, nämnder och att delta i frivilligt förändringsarbete, medan indirekta kanaler innefattar olika aktiviteter för att föra fram sin politiska åsikt, så som demonstrationer och aktioner (Gilljam, Hermansson, 2003, s. 19-20). Det största problemet med deltagardemokrati är att vissa grupper kan vara med benägna och skickliga på att försvara sin intressen än andra. Detta kan leda till att politiker tar andra beslut än vad majoriteten skulle önska. Ett andra problem är att medborgarens kunskap och förmåga att kunna delta i politiken, på ett sätt som gynnar samhället, kan ifrågasättas. Slutligen kan man problematisera kring medborgarens vilja att offra sin tid och kraft åt politiskt deltagande, vilket kan kännas avlägset i den egna vardagen, samt huruvida det är ett slöseri av tid och resurser att låta för många viljor delta i beslutsprocessen (Annå, i Gilljam, Hermansson, 2003, s. 116-120).

Deltagardemokrati utgör idealet för ett aktivt politiskt medborgarskap, vilket kan ses som ett komplement till den nuvarande valdemokratin. Det finns ingen praktisk möjlighet för alla medborgare att delta i alla politiska beslut, utan det är snarare tanken om att så många som möjligt skall vara med och besluta om så mycket som möjligt. Ju större deltagande desto större kunskap hos allmänheten och därmed mer välgrundade politiska beslut. Dessutom kan deltagandet i sig ha positiva effekter på medborgarens känsla av värde, gemenskap och engagemang.

3.2.1.4 Samtalsdemokrati

Samtalsdemokrati, eller deliberativ demokrati, innebär att alla demokratiska beslut sker genom öppet, fritt och ordnat samtal där parterna strävar efter förståelse och samtycke.

Samtalsdemokratin har tre kännetecken. Det första är att politiska beslut fattas efter att en gemensam opinion har bildats, snarare än efter mätning mellan olika åsikter. Det andra är att det samtal, genom vilken den gemensamma opinionen bildats, är fritt från konkurrens och präglas av en vilja till samförstånd. Det tredje kännetecknet är att ett sådant samtal förväntas förändra åsikter och göra dem mer rationella, framåtsträvande och mer välgrundade i den äkta folkviljan. Kritiker av denna demokratiform framhåller att det är orealistiskt att förvänta sig att medborgare i slutändan helt ser bort från sina egna intressen och politiska uppfattningar. Kritikerna menar att just denna omröstning och debatt, med tydliga motparter, är ett bra bränsle för att få igång goda diskussioner.

Slutligen menar kritikerna att motstridiga åsikter och politiska kamper är berikande för demokratin eftersom de ger upphov till nya idéer och alternativ (Gilljam & Hermansson, 2003, s. 22-24).

3.1.3 Övriga demokratiska utgångspunkter

Utöver de fyra demokratiformerna finns det några andra begrepp som är ofrånkomliga i diskussionen kring Webb 2.0 som demokratiskt verktyg. Därför är det viktigt att även de här begreppen definieras.

3.1.3.1 Medborgaren

Medborgaren är en individ som faktiskt utnyttjar sitt medborgarskap till att uttrycka sin vilja och sina behov, samt tillsammans med andra bidrar till att utveckla politiken för det gemensamma bästa.

Medborgare definieras, enligt Nordstedts ordbok, som en - *”person som i rättsligt avseende tillhör en viss stat d.v.s. har lagligt skydd av den och lagliga skyldigheter mot den”*. Medborgaren i en stat, kommun etc., innefattar således alla individer som där har ett medborgarskap, oberoende sådant som yrke eller status. Utifrån denna definition dras, i detta arbete, en skiljelinje mellan det passiva medborgarskapet och ett aktivt deltagande medborgarskap. En medborgare är inte enbart en ”kund” som använder sin röst till att ”beställa” olika resultat eller tjänster från en anonym ”politisk marknad”, utan någon som av egen vilja aktivt bidrar till att skapa ett bättre samhälle (Lundquist, 2001, s. 65-67, 220-222). Med denna skiljelinje vill jag förtydliga att medborgaren, i en Internetdemokrati, är mer än en väljare med en röst. Medborgaren är en snarare en sorts politiker. När jag under arbetets gång använder begreppet ”allmänheten” syftar jag på den majoritet av medborgare som inte är politiker/beslutsfattare (medborgare som inte har någon direkt beslutanderätt i politiska sakfrågor).

3.1.3.2 Beslutsfattaren/politikern

Beslutsfattaren/politikern är en medborgare som, genom att ha blivit förtroendevald eller fått en särskild anställning, har förankrat sin position i det politiska systemet och därmed utökat sin möjlighet att påverka politiken. Det finns en gradskala för en medborgares politiska beslutanderätt då de som har tunga poster och ägnar sig heltid åt politiken har större inflytande än övriga medborgare och de fritidspolitiker som kombinerar annan yrkesverksamhet med det politiska engagemanget.

I Nationalencyklopedin definieras begreppet politiker som en - *”person som ägnar sig åt politik, i en demokrati ett förtroendevalt ombud för väljarna.”* En skiljelinje kan dras mellan förtroendevalda politiker och anställda tjänstemän. Den senare gruppen är i praktiken också beslutsfattare då dessa genom sin yrkesverksamhet även bidrar till utformningen av politiken. Övriga medborgare får inte samma insyn och möjlighet att påverka som politikerna/beslutsfattarna. Därför ställs, i detta arbete, politiker och övriga beslutsfattare som grupp mot allmänheten i övrigt. Politiker/beslutsfattare utgör en form av demokratisk elit som mellan valperioderna kan styra utan någon större inblandning från allmänheten (Lundquist, 2001, s. 130-132).

3.1.3.3 Kommunal beslutsnivå

Kommunal beslutsnivå innebär den politiska nivå där besluten fattas av förtroendevalda medborgare inom ett visst område, i regel knutet till en stad. Besluten kan enbart tas i frågor som rör de egna invånarna och måste i varje fall röra de ansvarsområden som av statsmakten tilldelats kommunerna.

Kommunen har en liten regering, ett s.k. kommunstyrelse, och en liten riksdag, s.k. kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige är indelade i små nämnder som behandlar olika frågor. Nämndernas möten kring olika frågor, och kommunfullmäktiges beslutsprocesser, sker i enlighet med kommunallagens regleringar (SFS 1991:900). De lagstadgade kommunala ansvarsområdena innefattar: socialtjänsten, vård och omsorg (av äldre och funktionshindrade), barnomsorg och förskoleverksamhet, det offentliga skolväsendet för barn och ungdom, plan- och byggfrågor, miljö- och hälsoskydd, renhållning och avfallshantering, räddningstjänst, vatten och avlopp samt ordning och säkerhet. Förutom dessa kan kommunerna välja att vara verksamma inom andra områden, exempelvis: fritidsverksamhet, bostäder, energi, näringsliv och flyktingmottagande.

3.1.3.4 Deltagande/ägandeskap

Deltagande/ägandeskap innebär en känsla av ansvar och entusiasm, att utgöra en viktig del av ett betydelsefullt arbete. När det gäller politiken är ofta ett sådant arbete och deltagande alltid av kollektiv karaktär och bygger på samarbete.

När en medborgare känner sig som en del av det politiska systemet, och inte som en främling inför det, kommer denna med större sannolikhet att känna större ansvar och engagemang. Finns inte en sådan känsla av ansvar kan medborgaren lätt önska sig motsägelsefulla politiska beslut, eftersom denna inte har satt sig in i politiken och på så sätt inte skaffat sig en balanserad och verklighetsförankrad helhetsbild. Deltagande kan leda till ökad förståelse, vilket i sin tur kan leda till en ökad känsla av ansvar och ägandeskap: *”de politiska besluten är våra/mina och mitt agerande kommer att få konsekvenser för mig/oss”*. Att enbart lägga sin röst vart fjärde år kan ses som ett alltför ytligt sätt att skapa deltagande/ägandeskap hos medborgaren. I ett sådant fall utgörs medborgarens röst och demokratiska deltagande enbart av rätten att rösta på ett politiskt alternativ och på så sätt göra sig av med ”dåligt ledarskap”. Ett ökat deltagande och ägandeskap kan ses som en viktig del av lösningen inom många av dagens samhällsliga problem, så som en hållbar utveckling, den åldrande befolkningen och det mångkulturella samhällets utmaningar (Mathew Taylor)²³.

²³ Matthew Taylor är en brittisk labour- politiker och tidigare rådgivare till Tony Blair, som redovisar dessa idéer om deltagande i ett filmklipp som kan ses på YouTube. 2010-05-25.

<http://www.youtube.com/watch?v=KjuFejmifCA&feature=related>.

3.2 Webb 2.0 – den deltagande webben

Idag används begreppet Internet ofta synonymt med "webben". Uttrycket "webben" är egentligen ett slangord för "World Wide Web" som är den största plattformen för internettrafik. Även om denna plattform har byggts ut och effektiviserats avsevärt under åren, bygger webben i grund och botten på samma principer som när den startades. Däremot har tillämpningen av och de tjänster som finns på webben förändrats på ett så grundläggande sätt att man idag talar om en ny "version" - Webb 2.0.

Begreppet Webb 2.0 innebär användningen och utvecklingen av den nya form av webben som bygger på användarnas eget deltagande och engagemang. Det är användarna som tillför värdet på tjänsten, inte enbart den/de som tillhandahåller tjänsten. En *tjänst* kan vara allt ifrån en webb-baserad marknadsplats (t.ex. E-bay), en fildelningsplattform (t.ex. BitTorrent) till en community (t.ex. Facebook) eller ett uppslagsverk (t.ex. Wikipedia). Användarna utökar ständigt tjänstens värde genom att bidra med t.ex. egna filer (bilder, musik, dokument etc.), kunskaper, kodning, bandbredd och applikationer. Då värdet ligger i användarnas interaktioner genom tjänsten, ökar värdet i takt med att antalet användare stiger. Värdet ligger också i användarnas grad av engagemang, vilket står i direkt samband med antalet interaktioner.

När man talar om Webb 2.0 som den nya och framtida formen av webben, brukar man referera till den äldre formen som *Webb 1.0*. Brytpunkten mellan dessa olika former av webben anses i allmänhet vara den IT-bubbla som sprack under hösten 2001. Detta innebar att många ansåg att webben var överskattad och hade förlorat sitt värde, vilket gjorde att affärsverksamheten och investeringarna minskade drastiskt. En del företag och verksamheter överlevde dock krisen och somliga kunde rentav öka sin omsättning under samma period. En betydande del av dessa sägs ha klarat sig på grund av att de hade tillämpat principer liknande de som utmärker Webb 2.0. Vid denna tidpunkt hade emellertid inte begreppet Webb 2.0 definierats (O'Reilly, 2005). Det var först oktober 2004 som "den nya webben" fick sin numera vedertagna begreppsformulering, då webbtreprenören Tim O'Reilly i samband med en konferens myntade begreppet Webb 2.0. Enligt Tim O'Reilly ska en webbplats uppfylla tre villkor för att få kallas Webb 2.0: *att användaren själv ska kunna vara med och bidra till webbplatsens innehåll; att användaren själv ska kunna ha kontroll över sin information; samt att designen ska vara fyllig, interaktiv och användbar.*²⁴ En webbplats som inte uppfyller dessa tre villkor kan därför benämnas som Webb 1.0. En Webb 1.0-sida tillhandahåller tjänster och information där användaren har möjlighet att nyttja tjänsten och avläsa informationen men själv inte kan vara delaktig i utformandet av webbplatsen och bidra med kunskap och material.

Trots att begreppet Webb 2.0 idag flitigt används i arbetslivet och vardagen råder det en osäkerhet kring dess egentliga innebörd. Det förekommer en kritik om att begreppet används i fel bemärkelse, som en "kommersiell slagdänga" inom webbhandel samt vid t.ex. beskrivning av webbplatser, applikationer och webb-tekniker. På grund av denna ovisshet kring begreppets innebörd har många försökt definiera Webb 2.0, oftast genom att ställa upp specifika kriterier och principer som måste uppfyllas. I min beskrivning av Webb 2.0 kommer jag utgå från en artikel skriven av Tim O'Reilly,

²⁴ Wikipedia. 2010-05-25. http://sv.wikipedia.org/wiki/Webb_2.0.

publicerad den 30 september 2005 på dennes hemsida. Artikeln har titeln ”*What Is Web 2.0*” och i denna förklarar Tim O’Reilly vad Webb 2.0 är genom att ställa upp sju principer som tillsammans utgör dess viktigaste kännetecken. Härnäst kommer jag gå igenom dessa principer, samt exemplifiera med relevanta applikationer och tjänster. Jag använder mig av Tim O’Reillys definition eftersom den är erkänd, tydlig, uttömmande samt att den kan kopplas till diskussionen kring internetdemokratiska lösningar. Dessa sju principer är delvis överlappande och kan anses vara sinsemellan förstärkande.

3.2.1 Första principen:

Tjänster, inte paketerad mjukvara, med kostnadseffektiv skalbarhet

Webb 2.0- utvecklare (företag, verksamheter etc.) bygger inte sina affärsmodeller på att utveckla och sälja produkter som användaren måste köpa eller betala licens för. Produkterna är i de flesta fall tjänster som användaren lätt och kostnadsfritt kan få tillgång till genom att gå in på en webbplats. Med kostnadseffektiv skalbarhet menas att tillväxten och antalet användare inte direkt grundar sig på kostsamma investeringar, t.ex. marknadsföring, tillverkningskostnad och kostnader för maskiner.

Tim O’Reilly förklarar dessa funktioner hos Webb 2.0 genom att kontrastera Google mot Netscape. Han kallar Google för Webb 2.0:s fanbärare, alltså dess största och mest välkända representant, och Netscape för Webb 1.0:s fanbärare. Netscapes företagsidé var att skapa en plattform för användning av webben, framförallt i form av en webbläsare. Användaren kunde köpa en licens till webbläsaren, medan företag och organisationer kunde köpa datautrymme på Netscapes server. Netscapes affärsidé krävde storskaliga satsningar, vilket medförde stora förluster när de senare utkonkurrerades av Microsoft. Google började å andra sidan småskaligt som en gratis tjänst på webben och kunde, allteftersom att antalet användare växte, öka sin omsättning genom annonsintäkter och vidareutveckling av sina tjänster. Netscapes företagsidé var betydligt enklare att förstå sig på, eftersom Netscapes intäkter byggde på en konkret programvara som gick att köpa i affären, och försäljning av serverutrymme. Googles företagsidé är att använda webben som plattform för de egna tjänsterna, snarare än på att skapa en plattform för webben. Detta medför att värdet produceras på en högre och mer abstrakt nivå eftersom Google i första hand är en datahanterare för övrigt innehåll på webben, som utan denna data skulle förlora sitt värde.

3.2.2 Andra principen:

Kontroll över unika datakällor som är svåra att återskapa och som berikas ju fler som använder dem

Framgångsrika Webb 2.0- utvecklare är de som kan erbjuda specifik data som inte går att kopiera eller hitta någon annanstans. När antalet användare har nått en ”kritisk massa” blir fördelarna med att använda tjänsten så stora att företaget kan sägas ha uppnått en dominans på marknaden. Dominansen innebär att när användare vill tillägna sig en viss slags information gör de det genom denna tjänst. Detta medför att trots att data i sig går att kopiera blir den specifik och unik. Det som möjliggör att användaren väljer en specifik tjänst och att antalet användare uppnår en ”kritisk massa” är att den bygger på en nyskapande innovation som ger den konkurrensfördel. Den nyskapande innovationen är ett nytt sätt att samla och hantera data utefter användarens specifika behov. Exempel på detta är

Wikipedia som är ny form av interaktivt uppslagsverk och Facebook som är ett nytt sätt för människor att knyta personliga kontakter.

3.2.3 Tredje principen:

Att göra användaren till medutvecklare

Utmärkande för alla Webb 2.0- utvecklare är deras förmåga att grunda och vidareutveckla sina webbplatser genom användaren och dennes interaktioner på webbplatsen. Det finns en mängd olika tekniker för att utvinna denna nytta från användaren. Det man gärna förknippar med användarens skapande kring webb- baserade tjänster är *open source* programmering, som fanns redan innan Webb 2.0 definierades. *Open source* bygger på att användare själva skapar programvaran genom att bidra med egen kodning (t.ex. operativsystemet Linux). Inom Webb 2.0 är innebörden av användarens bidrag en annan. Användarens bidrag beror på vilken data som är relevant för tjänsten, exempelvis Wikipedia som låter användarna bidra med sin kunskap i form av t.ex. text, länkar och bilder. Andra exempel är betygsättning och recensioner (t.ex. amazon.com), användarens sökvanor (t.ex. google.com) och användarens konstnärliga alster och kommentarer kring dessa (t.ex. flickr.com). Webb 2.0- utvecklarna tar ett steg tillbaka och släpper alltså in användaren som ansvarig i utvecklingen av tjänsten. Detta kräver tillit till användaren och sätter krav på tjänsten och dess funktionalitet.

Gällande Tim O'Reillys definition kan ett par kommentarer tilläggas. För det första måste tjänsten utgå från användarens behov och intresse. Många av de företag som idag är stora Webb 2.0- ikoner har sitt ursprung i småskaliga fritidsprojekt som redan från början engagerade användaren i utvecklingen. För det andra kräver användarens deltagande att tjänsten är utformad så att den genom självreglering kan hantera eventuella "missbruk" av tjänsten och givetvis att tjänsten är utformad så att ett stort antal användare tillsammans enkelt kan skapa och hämta relevant data. Att tjänsten är utformad kring användaren och dennas behov ökar känslan av delaktighet hos denna, vilket i sin tur innebär en större ansvarskänsla och att ett ömsesidigt förtroende kan byggas upp.

3.2.4 Fjärde principen:

Nyttja den kollektiva intelligensen

Förmågan att nyttja den kollektiva intelligensen är starkt knuten till föregående punkt. En teknik som för Webb 2.0 har spelat en viktig roll i nyttjandet av den kollektiva intelligensen är att man genom så kallad *tagging*²⁵ låter användare fritt associera olika data till varandra och kategorisera innehållet på webbplatsen. Detta skapar en s.k. *folksonomi*, ett sätt att organisera webben utefter en *social indexing*²⁶. Det äldre begreppet, s.k. *taxonomi*, följer ett stadigt, logiskt och kontrollerat system där skaparen har kategoriserat allt innehåll enligt förutbestämda principer. Folksonomier bygger däremot

²⁵ Tagging kommer från termen "tag" som inom datorvärlden innebär att man tilldelar/lägger till ny data till en viss information. Själva "taggen" (data) väljs informellt och personligt av den som "taggar" och kan exempelvis vara ett bokmärke, digital bild eller en fil.

²⁶ Social indexing kallas den indexering som görs av webbens användare genom bland annat tagging.

på användarens egna, spontana förknippelser i form av exempelvis ord och länkar. Ett exempel är bokförsäljaren Amazons webbplats (www.amazon.com) som i samband med att en specifik produkt presenteras för användaren, visar länkar till och bilder av produkter som andra köpare av denna produkt har inhandlat. Ett annat exempel är tjänsten Cloudmark som filtrerar bort skräppost genom att aggregera användarnas beslut om vad som är skräppost och inte. Framförallt inom *open source* och webbplatser som Wikipedia, brukar man säga att genom tillräckligt många åskådande användare blir buggarna (system-/datafel) försumbara, d.v.s. att sannolikheten är väldigt stor att felet tidigt upptäcks och åtgärdas.

Nyttjande av den kollektiva intelligensen innebär även att marknadsföringen sköter sig själv. Marknadsföringen sker genom rekommendationer användare emellan och sprids således som ett "virus". Man kan nästan säga att om en webbplats är beroende av någon annan sorts marknadsföring kan den inte sägas vara Webb 2.0.

3.2.5 Femte principen:

Att dra nytta av det "långa ledet"

Huvudsakligen består webben av många mindre webbplatser med snäva tjänster och användningsområden. Att kunna sammanlänka webbplatser och sammanföra innehåll från dessa är en avgörande konkurrensfördel, eftersom fler användare kan hitta just sina specifika intresseområden och själva finna sätt att bidra till innehållet. Därmed gäller det för Webb 2.0- utvecklarna att knyta sin erbjudna tjänst till så många olika tjänster och webbplatser som möjligt. Detta kan ske t.ex. genom att användare sätter upp länkar till andra relevanta webbplatser, eller genom att stor trafik på sidan kan användas för att ge intäkter genom annonser. I en liknelse tagen från arkitekten och stadsplaneraren Christopher Alexanders bok "*A Pattern Language*", har alla dessa omkringliggande webbplatser och tjänster kommit att kallas för "the long tail" (det långa ledet). Förutom att erbjuda en kärna av relevant data, måste Webb 2.0- tjänstens kontaktyta sträcka sig långt ut i webbens alla hörn och finna sätt att dra nytta av detta. En central plats i den globala webben ökar Webb 2.0- tjänstens inflytande och ekonomiska värde.

Det långa ledet består även av applikationer som utvecklas av användarna i direkt anslutning till tjänsten. Därför är en relativt öppen och lättillgänglig kodning ett viktigt inslag i Webb 2.0. Det långa ledet blir mer värdefullt om tjänsten kan "hackas" för att kombineras med andra tjänster, t.ex. såsom Google Maps webb- baserade världskarta kunde kombineras med information om fastigheter som är till salu, så att intresserade husköpare kan söka bostad direkt via kartan.

3.2.6 Sjätte principen:

Mjukvara skriven för multipla tekniska redskap

Ett kännetecken för Webb 2.0 är att webben inte längre är begränsat till persondatorn (PC) som plattform. Webbapplikationer och mjukvara skrivs idag för en uppsjö olika tekniska redskap. Ett exempel är iTunes som, trots att det inte är en renodlad webbapplikation, involverar både den bärbara datorn (i detta fall iPod) och den ändlösa webben, med PC:n som lagringsutrymme och kontrollstation. Även här är en viktig del hanteringen av den data som erbjuds i denna tjänst, då användaren enkelt kan synkronisera (ordna till överensstämmelse) sin personliga data mellan enheterna. Denna synkronisering av data involverar allt ifrån musik och film till kalenderinformation och dokument. Förutom att sammankoppla olika tekniska redskap, blir webben en inneboende och grundläggande del av applikationen.

Utifrån denna princip kan man se att Webb 2.0- utvecklare drar nytta av nya tekniska redskap och att de tekniska redskapen och användarna i sin tur drar nytta av webben.

3.2.7 Sjunde principen:

Lättviktiga användargränssnitt, utvecklingsmodeller och affärsmodeller

Modellen bakom Webb 2.0 skiljer sig från traditionella affärsmodeller då Webb 2.0 bygger kring användaren och dennas behov och intressen, medan de flesta övriga affärsmodeller grundar sig i en tjänst eller produkt och försäljning av denna. Webb 2.0- modellen innebär att tjänsten ständigt befinner sig i ett "beta- stadium", d.v.s. att tjänsten aldrig når ett specifikt slutstadium då den är "färdig". Till skillnad från tidigare mjukvaruutveckling som resulterade i en färdig produkt att lanseras på marknaden, innebär Webb 2.0 att tillhandahålla en tjänst vilken, tidigt i utvecklingen, görs tillgänglig för användaren. Genom användarens eget engagemang och utvecklarnas service omformas tjänsten dagligen för att möta användarnas behov. Utvecklingen och användningen sker alltså parallellt i en levande iterativ process med användarens interaktioner som den framdrivande och huvudsakliga kompetensen. Utvecklingen kan sägas ske enligt en process som börjar litet och enkelt och sedan naturligt växer till dess framtida användningsområden, som i stunden är omöjliga att exakt förutse. Om detta skifte, från mjukvara som produkt till mjukvara som tjänst, påstås det till och med att mjukvaran upphör att prestera ifall den inte underhålls dagligen. I och med detta är det väldigt viktigt för Webb 2.0- utvecklare att kontinuerligt se över de funktioner som erbjuds genom tjänsten och på så sätt utveckla de populära och ta bort de impopulära funktionerna.

Webb 2.0- modellen uppmärksammades av många utvecklare och företag som började anpassa sina affärsmodeller genom att utveckla omfattande paket av kombinerade tjänster, designade för att stödja skapandet av programmeringsvänliga miljöer för distribuerade applikationer. De visade sig dock ha missat en viktig aspekt, nämligen enkelheten i utvecklingen och flexibiliteten i användningen mot andra applikationer och tjänster. Det krävdes för stora kunskaper om programmering för att forma tjänsten, tjänsternas applicerbarhet var begränsad till vissa tjänster och tjänsterna var mest

lämpade för större B2B (Business to Business)- kopplingar (exempelvis mellan stora företag som Amazon och ToysRUs). Det som utmärkte Webb 2.0- lösningarna var deras enkelhet i att kunna omformas och utvecklas, så att betydligt fler användare kunde delta i utvecklingen. I och med tjänsternas flexibla utformning breddades deras användningsområden till nya applikationer som tjänstens skapare inte hade kunnat förutse. Användare kunde nu efter eget engagemang och kreativitet "hacka" tjänsten och genom detta använda och kombinera dess data med andra tjänster och på så sätt få fram nya tjänster. Tim O'Reilly nämner tre lärdomar som utvecklare och företag kan dra av dessa erfarenheter i syfte att öka tjänstens förmåga att växa enligt Webb 2.0- modellen.

- För det första bör Webb 2.0- tjänster baseras på "lättviktiga" programmeringsmodeller som stödjer lösa och spontana förbindelser. Dessa förbindelser är ofta mer ömtåliga än de tyngre B2B- lösningarna, men samtidigt innebär det att användaren kan omforma och utveckla tjänsten.
- För det andra bör Webb 2.0- tjänster bygga kring syndikering, d.v.s. att tjänstens data görs så tillgänglig för allmänheten som praktiskt är möjligt. Detta innebär att man släpper på kontrollen över hur tjänstens data kan komma att användas. Denna idé är grundläggande för webben i sin helhet; datas förmåga att kunna nå ut till webbens ändrar utan att kontrolleras och byggas in i "låsta system". Användarna skapar värdet och framgångsrika Webb 2.0- tjänster är de vars utvecklare har vågat lämna ifrån sig kontroll över data.
- För det tredje bör tjänsten designas för att kunna "hackas" och omformas. Webb 2.0- tjänster har gemensamt att barriärerna för att kunna använda data på nya sätt är extremt låga. Synsättet att betrakta data som egendom har försvunnit och den populära frasen "*some rights reserved*" används för att kontrastera den typiska "*all rights reserved*". Detta innebär såväl enklare återanvändning av data, exempelvis kopiering av en annan användares webbplats, som mer avancerad, exempelvis omkodning av en applikation för att kunna kombineras med en annan tjänst.

3.3 Webb 2.0 – demokrati eller anarki?

Från föregående genomgång av Webb 2.0 går det att uppmärksamma många fördelar gällande dess förmåga att engagera människor och gör dem mer delaktiga. Webb 2.0 är dock ett väldigt omdebatterat begrepp, både gällande dess nuvarande funktioner och dess möjliga framtida användningsområden. Under denna rubrik kommer kritiska synpunkter om Webb 2.0 diskuteras för att begreppet ska kunna förhållas till på ett rättvisare sätt.

"What the Web 2.0 revolution is really delivering is superficial observations of the world around us rather than deep analysis, shrill opinion rather than considered judgment."
(Keen, 2008, s. 16).

"[...] [Web 2.0] democratization, despite its lofty idealization, is undermining truth, souring civic discourse, and belittling expertise, experience, and talent [...] it is threatening the very future of our cultural institutions." (Keen, 2008, s. 15).

Dessa två citat är hämtade ifrån Andrew Keens bok *"The Cult of the Amateur: How blogs, MySpace, YouTube, and the rest of today's user-generated media are destroying our economy, our culture, and our values"* (Keen, 2008 (2007)). Silicon Valley-entreprenören Andrew Keen är en välkänd och ledande kritiker av Webb 2.0. Keens huvudsakliga budskap är att Webb 2.0 är kraftigt överskattat eftersom det för fram information, data och annan media, som är skapade av amatörer, där han syftar på allmänheten. Keen varnar för en anarkiartad utveckling, där likt djungelns lag endast de mest högljudda och med starkast åsikter blir hörda. Han menar att talang och expertis inom olika områden blir undanträngda till förmån för vad han kallar ett ändlöst skapande av en digital skog av medelmåttighet. Webb 2.0 utgör därför ett problem då det hotar kvaliteten på många samhällsplan. Dessutom skapar Webb 2.0 ett utrymme för oansvariga beteenden, t.ex. fildelning av upphovsrättsskyddat material. Enligt Keen är Webb 2.0-teknik endast användbar om den kombineras med ett stort mått av kontroll och expertis. Utifrån Keens perspektiv skulle alltså Webb 2.0, åtminstone så som det ser ut idag, vara mycket olämpligt att använda för politiska och demokratiska syften.

Keens kritik har uppmärksammats och bemötts av andra debattörer, exempelvis Webb 2.0-forskaren John Barrett. Han har skrivit en artikel som direkt svarar på Keens bok. Barrett betonar vikten av att lita på användarens förmåga att själv kunna ställa sig kritisk till och sälla bland information på webben. När denna förmåga mognar kan användaren göra medvetna val och dra nytta av de verkliga fördelarna med Webb 2.0.

"A method behind the madness comes into focus and it is only then that the true benefits of a pluralistic, multicultural, cacophony of ideas becomes apparent. Dissimilarity brings strength. Inconsistency brings choice. Unpredictability brings innovation." (Barrett, 2007, s. 8).

Jag instämmer med Barretts argument och väljer att referera till författaren Clay Shirky som menar att amatörer utför många tjänster (t.ex. att ta fotografier och publicera dem på webben) som annars inte hade blivit utförda (eftersom man hade varit tvungen att betala en professionell fotograf). Shirky menar att när kvantiteten av information ökar och det finns en god organisering av denna (via "tagging" etc.), ökar utbudet av information som användaren upplever som kvalitativ. Detta leder även till att skillnaden mellan amatörer och professionella delvis suddas ut (Shirky, 2008, s. 33-34, 70-71, 75).

Jag har ovan beskrivit och tagit ställning i debatten kring Webb 2.0 och dess användbarhet i allmänhet. Vad kan då sägas om dess användning i demokratiska syften? Här vill jag ta en något mer försiktig hållning som utgår ifrån antologin *Democracy Online* där det i frågan argumenteras för en s.k. "cyberrealism". Begreppet cyberrealism betonar förhållandet mellan ICT och politik, där ICT i sig självt inte anses leda fram till ett mer demokratiskt samhälle. Istället är det den politiska vilja som är knuten till användningen av ICT som avgör vilken betydelse ICT får för demokratin. Bokens redaktör Peter Shane beskriver antologiförfattarnas syn på Internetdemokratis möjligheter på följande sätt:

"The authors do not treat as self-evident either what we should hope for, in principle, in terms of democratic revitalization or the potential for facilitating the realization of those hopes through technology. They embrace neither the hyperoptimistic technological

determinism of the early 1990s nor the doomsday anxieties of the pessimistic backlash. Instead, drawing on insights from their diverse disciplines, this distinguished group of academic researchers and electronic democracy practitioners offers a framework for thinking about what ICT-enabled democratic revitalization would require of new technologies in principle and what those technologies are likely to offer in practice.”(Shane, 2004, s. xii)

En s.k. ”cyberoptimist” anser att användningen av ICT på sikt kommer att minska orättvisor i samhället. En ”cyberpessimist” anser att användningen av ICT förstärker orättvisor i samhället och kommer leda till mindre personlig frihet. ”Cyberskeptikern” anser att inget väsentligt förändras i den politiska verkligheten till följd av ICT. ”Cyberrealisten” håller med om att det än så länge inte har skett några betydande förändringar men tror fortfarande att det finns stora möjligheter att fördjupa demokratin under de rätta förutsättningarna (Peter Muhlberger, i Shane, 2004, s. 226).

Författarna i boken skriver dock inte med Webb 2.0 i åtanke. Emellertid är det en viktig poäng att även om Webb 2.0 har medfört många positiva utvecklingar så krävs en försiktig hållning när det används som demokratiskt verktyg. Detta medför att det är de demokratiska behoven som bör vara styrande i utvecklingen av Internetdemokrati. Användningen av Webb 2.0 som verktyg för att förverkliga Internetdemokratin bör anpassas och optimeras med de demokratiska behoven som måttstock.

Kapitel 4: Metod

Metodologiska ståndpunkter och genomförandet av den empiriska undersökningen

I denna metodologiska genomgång beskrivs de metodologiska överväganden jag gjorde inför genomförandet av den empiriska undersökningen. Vidare beskrivs genomförandet, bearbetningen och tolkningen av den kvalitativa studien.

4.1 Metodologiska överväganden

De metodologiska överväganden innefattar studiens typ av syfte, dess vetenskapliga förhållningssätt, val av datainsamlingsmetod, samt en diskussion kring validitet och reliabilitet. Dessa överväganden påverkar hur och varför studien genomförs, samt hur resultatet kan användas.

4.1.1 Studiens explorativa syfte

I denna studie angrips problemområdet genom en explorativ undersökning eftersom jag ämnar skapa nya begrepp, eller snarare ge relevanta begrepp en ny innebörd och en mer praktiskt användbar definition (Arvidson & Rosengren, 2002, s. 102). En explorativ undersökning innebär att man, genom att belysa problemområdet allsidigt, vill inhämta så mycket kunskap som möjligt om ett bestämt problemområde. Det blir en utforskande undersökning då det finns luckor i förståelsen om problemområdet. Idérikedom och kreativitet är viktiga inslag eftersom explorativa undersökningar för det mesta syftar till att nå kunskap som kan ligga till grund för vidare studier (Davidson & Patel, 2003, s. 12). Anledningen att undersökningen inte är deskriptiv (beskrivande) eller explanativ (förklarande/hypotesprövande) är att det idag inte finns någon utvecklad Internetdemokrati av det slag som detta arbete ämnar bidra till att skapa.

4.1.2 Studiens vetenskapliga förhållningssätt

Arbetet kan sägas ske induktivt då jag inte inledningsvis förankrar studien i någon vedertagen teori. Detta hindrar inte att jag har en viss förståelse samt egna idéer och föreställningar för studiens syfte och inriktning (Davidson & Patel, 2003, s. 24). Undersökningen och analysen av dess resultat förväntas ligga till grund för utarbetandet av en teoretisk modell för utvecklingen av Internetdemokrati.

Studiens vetenskapliga förhållningssätt kan inte sägas vara renodlat positivistiskt, hermeneutiskt eller kritiskt teoretiskt. Ett positivistiskt inslag finns i och med att jag genom intervjuerna försöker insamla objektiva data (t.ex. medborgarnas nuvarande grad av deltagande). Ett hermeneutiskt inslag finns eftersom den kvalitativa intervjun, som datainsamlingsmetod, ofrånkomligen för med sig ett

tolkande arbete (t.ex. eftersom intervjupersonens svar färgas av dennas ideologiska/politiska övertygelser). Slutligen finns ett kritiskt teoretiskt inslag i och med att studien som sådan uttalat syftar till att kritisera det nuvarande samhället, gå bortom dess nuvarande sätt att fungera och bidra till någon form av förändring (Davidson & Patel, 2003, s. 26-35).

4.1.3 Val av datainsamlingsteknik: kvalitativ intervju

Den studie som genomfördes tog formen av kvalitativa intervjuer med två kommunalpolitiker i Lund. I följande stycken vill jag först motivera och diskutera mitt val av metod för datainsamling och därefter beskriva insamlingsmetoden.

Intervju som datainsamlingsmetod passade väl för studiens explorativa syfte och vetenskapliga förhållningssätt. Jag behövde så mycket ny kunskap som möjligt för att kunna få en bred förståelse, på vilken jag sedan skulle kunna bygga idéer om praktiska internetdemokratiska lösningar. Eftersom de två intervjupersonerna, genom sina ställningar och erfarenheter, har tillgång till praktiska kunskaper kring problemområdet (den nuvarande politiska verkligheten i Lunds kommun), utgjorde de en lämplig genväg till förståelsen om det undersökta fältet. Visserligen hade snarlika data kunnat insamlas genom att direkt studera kommunens politiska verklighet som helhet (t.ex. genom att ta del av rapporter, dokument, loggar, samt utföra ett större antal enkätundersökningar och fältstudier). Men ett sådant tillvägagångssätt hade varit alltför tids- och resurskrävande. Genom att istället ställa samma frågor till två kommunalråd av olika partitillhörighet, kunde jag ta del av olika perspektiv, vilka genom tolkningsarbete sedan kunde leda fram till en mer nyanserad helhetsbild. En stor fördel med det indirekta tillvägagångssätt som kvalitativa intervjuer är att mitt eget perspektiv vidgas. Det är svårt att på förhand veta exakt vad som är viktigt och vilka frågor som är av störst betydelse. En kvalitativ intervju ger möjlighet att kunna följa upp intressanta trådar och gå närmare in på relevanta problemområden under intervjuprocessen. Intervjupersonen blir som en dörr in till det fält som jag vill undersöka och förändra. En nackdel är att den information som intervjupersonen uppger filtreras genom dennes ideologiska uppfattningar och intressen. Detta fordrar ett kritiskt förhållningssätt till den insamlade data.

Intervjuerna genomfördes med en låg grad av strukturering och en högre grad av standardisering. Med låg grad av strukturering menas att intervjupersonen lämnas stort utrymme att själv tolka och besvara frågorna utifrån sitt eget perspektiv. Med hög grad av standardisering menas att frågornas ordning och formulering är bestämda på förhand så att jämförelser lättare kan göras mellan de olika intervjuerna. Denna kombination av låg strukturering och hög standardisering kallas för "fokuserande intervjuer" eftersom intervjuaren sätter ett ämne i fokus och låter intervjupersonen fritt reflektera kring detta ämne (Davidson & Patel, 2003, s. 71-73).

4.1.4 Studiens pålitlighet och giltighet

Reliabilitet är ett begrepp som används för att beskriva den insamlade datas tillförlitlighet och exakthet, dess frånvaro av slumpmässiga mätfel (Arvidson & Rosengren, 2002, s. 201). I kvalitativa studier smälter vanligtvis begreppet reliabilitet samman med begreppet validitet, men eftersom denna studie inte är renodlat hermeneutisk har jag funnit det lämpligt att diskutera begreppen separat. I

denna studie innebär reliabilitet ett mått på huruvida data har påverkats av tillfälligheter och snedvridningar i intervjusituationen. I vilken utsträckning filtrerades svaren genom intervjupersonernas erfarenheter, ideologiska/politiska ståndpunkter och humör, eller intervjuarnas påverkan? Ett sätt att tolka en frågas grad av reliabilitet är att jämföra svaren från de olika intervjupersonerna. Om samma data framhålls av de båda kan denna tolkas ha en högre grad av reliabilitet än i de fall då data skiljer sig åt. Eftersom två olika personer intervjuades var en sådan jämförelse möjlig. Men att en fråga besvaras olika behöver nödvändigtvis inte innebära en låg grad av reliabilitet. I dessa fall är det lämpligare att tolka svaren som intervjupersonens egna reflektioner och tankar. En del kvantitativa data uppgavs av intervjupersonerna men dessa måste betraktas som inexakta och bör inte tillskrivas en hög grad av reliabilitet (Davidson & Patel, 2003, s. 103; Trost, 2001, s. 99-100).

Validitet är ett begrepp som används för att beskriva den insamlade datas relevans och lämplighet i förhållande till studiens frågeställning, dess frånvaro av systematiska mätfel (Arvidson & Rosengren, 2002, s. 201). Om data visar sig vara relevant för att besvara frågeställningen kan man säga att den har en hög grad av validitet. Vare sig data ligger till grund för en slutsats som uppfyller och bekräftar studiens syfte, eller om den inte gör det, så har data en hög grad av validitet eftersom den visat sig vara relevant för att besvara frågeställningen. Däremot om man upptäcker att data inte är relevant, eller inte visar sig kunna användas för att besvara frågeställningen, har den en låg grad av validitet. Validitet beror i kvalitativa studier på hela undersökningsprocessen, både av förförståelsen, metodens utförande, den insamlade data, den egna tolkningen av data och den påföljande analysen. Ju större förförståelse, desto större möjlighet finns det att avgöra datas grad av validitet, och ju mer precisa frågor kan man ställa. I intervjun måste relevanta frågor ställas till relevanta intervjupersoner. De svar som uppges måste även kunna kopplas direkt till frågeställningen. Tolkningen av svaren måste ske på ett sätt som tydligt återknyter till förförståelsen samt studiens syfte och frågeställning. Även om inte svaren ordagrant kan kopplas till frågeställningen kan de genom att tolkas och sättas i sammanhang visa sig vara relevanta. Slutligen är analysen och diskussionen av dessa tolkningar viktiga då dat sätts in i ett meningsfullt sammanhang som återkopplar till frågeställningen (Davidson & Patel, 2003, s. 102-104; Trost, 2001, s. 101; Arvidson & Rosengren, 2002, s. 47).

4.2 Den empiriska undersökningen

Jag planerade och genomförde den empiriska undersökningen tillsammans med Daniel Görtz (fil. mag. i sociologi, Lunds Universitet).²⁷ Nedan följer en presentation av de två intervjupersonerna och studiens arbetsgång.

4.2.1 Intervjupersonerna

De två intervjupersonerna är båda kommunalråd i Lund, vilket innebär att de utgör en del av de politiker som arbetar heltid med politiken och har störst ansvar inom kommunen. I Lund finns det

²⁷ Daniel Görtz arbetar med en separat studie och kommer således att utföra sin egen tolkning och analys av intervjun.

fem kommunalråd vilka utgör en liten minoritet av det totala antalet kommunalpolitiker, varav de flesta är fritidspolitiker. De två kommunalråden kallas i detta arbete för: intervjuperson moderat (IPM) och intervjuperson socialdemokrat (IPS). Här följer en kort presentation av deras bakgrund och ansvarsområden.

IPM blev engagerad i politiken under sin studietid i Lund, då han deltog i föreningslivet, så som i Utrikespolitiska föreningen, studentföreningen Ateneum och MUF (Moderata Ungdomsförbundet). Han började som ersättare i tekniska nämnden då han fick sitt första förtroendeuppdrag 2001. Han blev invald som kommunalråd 2006 och har idag ett övergripande samordningsansvar för kommunens ekonomi, som bland annat innefattar stadsbyggnad, renhållning och miljöfrågor. IPM är även ordförande i tekniska nämnden som bland annat behandlar parkförvaltning, renhållning, exploateringsfrågor och trafikfrågor.

IPS har varit politiskt engagerad sedan första halvan av 90-talet och då var det främst via studentorganisationer och kommunalpolitiken. I början innefattade engagemanget mindre förtroendeuppdrag på en tidsmässigt anspråkslös nivå. Sedan 2006 har han dock jobbat heltid med politiken och är tjänstledig från sitt vanliga arbete. Eftersom IPS tillhör det socialdemokratiska partiet, som inte har majoritet i Lunds kommun under nuvarande mandatperiod (2006-2010), är hans roll i första hand att leda oppositionen. Som en av de två oppositionsråden har han ett övergripande ansvar för kommunens ekonomi och utveckling. Särskilt ansvar har han för kommunens "utrikespolitik" (relation till andra kommuner och statliga myndigheter), de tekniska frågorna, samt för- och grundskola.

4.2.2 Förberedelser och utförande av intervjun

De två intervjupersonerna valdes ut genom att jag och min samarbetspartner först ringde upp kommunkontorets växel och förklarade våra respektive studiers syften, varpå vi fick ett antal förslag på lämpliga intervjupersoner. Vi önskade få kontakt med politiker som är informerade om kommunens arbete med att öka allmänhetens politiska deltagande och kommunens utveckling av webbtjänster. Via telefon kontaktade vi de förslagna intervjupersonerna och fann kort därefter de två intervjupersoner vi ansåg vara mest lämpliga. Vi bestämde tid och plats med intervjupersonerna och förberedde intervjun genom att informera om studiens syfte och intervjuens fokus. Vi utvecklade ett frågeformulär bestående av tre olika teman:

- Medborgarens nuvarande möjligheter till deltagande i Lunds kommunalpolitik
- Arbete för att fördjupa demokratin och öka deltagandet
- Webben som verktyg för att fördjupa demokratin

Till varje tema formulerade vi ett antal öppna frågor (se bilaga 1, sidan 63). Intervjuerna tog plats på rådhuset i Lund och pågick i ungefär en timme vardera. Inför intervjun drog vi lärdom av litteratur om tekniker och praktiska råd för kvalitativa intervjuer.

Eftersom vi var två som intervjuade valde vi en mer försiktig och tillbakahållen framtoning, t.ex. gester, språkbruk och kroppsspråk, för att undvika att intervjupersonen skulle kunna känna sig obekvämd (Davidson & Patel, 2003, s. 71-78). Att inte vara rädd för pauser och tystnader är en annan

teknik som vi tog till oss (Trost, 2001, s. 74-75). Vi delade upp de olika teman mellan oss så att vi lättare skulle kunna ge ett samspelt och genomtänkt intryck (Trost, 2001, s. 43-44). På så vis kunde den ene av oss anteckna medan den andre intervjuade. Vi spelade in intervjun på bandspelare och antecknade med papper och penna. Innan intervjun såg vi till att såväl kontrollera så att utrustningen fungerade som att förhöra oss om att det gick bra att vi spelade in. Vi erbjöd total anonymitet men båda intervjupersonerna sa att det inte var nödvändigt. Precis innan intervjun utfördes informerade vi återigen om studiens syfte, fokus och övriga praktiska frågor (Davidson & Patel, 2003, s. 69-71). Vi förklarade att vi inte ämnade undersöka intervjupersonerna själva och deras attityder, utan att det var deras kunskap om problemområdet som intresserade oss.

Intervjun inleddes med att vi ställde några allmänna uppvärmningsfrågor om intervjupersonens bakgrund, intressen och ansvarsområden. Därefter gick intervjun mer in på det politiska deltagandet hos allmänheten i Lunds kommun och det pågående politiska arbetet för att fördjupa medborgarens möjlighet till deltagande, påverkan och insyn. Det sista temat behandlade just webben, och mer direkt Webb 2.0, som verktyg för att fördjupa Lunds demokratiska deltagande. Mot slutet tog intervjun en lite annorlunda form då vi istället för att ställa frågor gav olika förslag som vi utifrån vår förförståelse hade formulerat angående hur internetdemokratiska lösningar skulle kunna utformas. Dessa förslag fick sedan intervjupersonen kommentera och reflektera kring. Som avslutning på intervjun erbjöds intervjupersonen att i framtiden ta del av det färdiga arbetet (Davidson & Patel, 2003, s. 61). Båda intervjupersonerna var mycket entusiastiska och tillmötesgående och gav många värdefulla upplysningar och reflektioner. Intervjuerna gick smidigt och genomfördes utan komplikationer.

4.2.3 Tolkning och bearbetning

När jag tolkade och bearbetade intervjuerna var målet att föra fram de behov som en Internetdemokrati kan bidra till att lösa. Jag hade alltså enbart som mål att korrekt förstå intervjupersonernas uppfattningar om problemområdet, inte att förklara och problematisera kring varför de hade dessa uppfattningar. Ett första steg var att transkribera intervjuerna. Därefter punktade jag upp vad jag ansåg vara de mest centrala uppfattningarna under varje fråga. Punkterna tydliggjorde vilka uppfattningar som delades av de båda intervjupersonerna och vilka som skiljde dem åt. Jag kunde nu samla de huvudsakliga och för arbetet mest betydelsefulla uppfattningarna under de olika teman, ibland under helt nya teman. Resultatet av bearbetningen av intervjuerna presenteras i resultatkapitlet. Nästa steg var att utifrån resultatet identifiera de huvudsakliga behoven. Behoven abstraherades och kunde på så vis bli användbara i arbetets analys och slutsats.

Kapitel 5: Resultat

Presentation av intervjuer med två kommunalpolitiker i Lund. Tematisering och tolkning av intervjuerna

I detta kapitel presenteras resultatet av den empiriska studien. Jag har tolkat och delat upp resultatet i teman så som beskrevs i metodkapitlet. De tre huvudteman som här presenteras är de samma som användes i genomförandet av intervjuerna. Varje huvudtema är vidare uppdelat i olika underteman som beskriver det för frågeställningen mest väsentliga innehållet. Det resultat som här presenteras ligger till grund för den kommande analysen.

5.1 Tema 1

Medborgarens nuvarande möjligheter till deltagande i Lunds kommunalpolitik

Detta tema beskriver medborgarnas nuvarande engagemang i Lunds kommunalpolitik. Det centrala för temat är att engagemanget beskrivs som relativt dåligt; att kommunikation mellan medborgare och politiker är otroligt viktig; att en stor del av politikernas arbetsdag går åt till att svara på mail och telefonsamtal; att politikern måste prioritera eftersom tiden annars inte räcker till; samt att det kan vara svårt att veta om ett beslut är populärt/impopulärt då de kritiska rösterna märks mest vilket medför en utmaning att våga stå kvar vid beslut och hålla kvar vid den politiska övertygelsen.

5.1.1 Tema 1:1

Bristande engagemang bland medborgarna

Både IPS och IPM beskriver engagemanget bland medborgarna i Lunds kommun som bristande, trots att de är reserverade i sina uttalanden. Det överlägset största engagemanget yttrar sig kring de tekniska och konkreta frågorna. De förklarar detta med att de tekniska frågorna upplevs som mest konkreta och därmed är enklast att se förstå. IPS beskriver detta på följande vis:

”...hur kvaliteten i äldreomsorgen och skolan och liksom sånt där, i de grejorna är engagemanget förhållandevis mycket mycket lägre i, och det tycker jag ju är lite, visst det är jättebra att vi ska klippa gräset i stadsparken, det vill jag också liksom, men ibland frågornas dignitet rymmer inte riktigt med medborgarnas engagemang. Men det där man hör och ser i sin vardag, i lokalsamhället och frågor av fysisk karaktär, det har en tendens att engagera väldigt mycket.”

IPS betonar politikernas ansvar att engagera medborgaren i alla frågor, framförallt i kommunens kärnfrågor som rör skola, vård och äldreomsorg. Politikerna måste kunna se igenom det som flest verkar engagerade i till det som verkligen engagerar de flesta och sedan presentera det på ett sätt som

skapar en vilja att delta och påverka. Detta beskrivs av IPS som en viktig fråga kring vilken det återstår mycket arbete.

IPS betonar även att engagemanget skiljer sig mellan olika samhällsskikt och grupper. Den överrepresenterade gruppen utgörs av den väletablerade medborgaren, ofta etnisk svensk medelklass. Försök till förstärkning av lokaldemokratien gör också att allt fler i denna grupp blir aktiva. Problematiken ligger i att engagera de grupper som idag inte går och röstar.

IPM betonar medborgarens ointresse för det större, helheten, bestående av alla kommunalpolitiska frågor. Det är bara gällande specifika frågor, som påverkar en personligt, som medborgare blir engagerade i politiken. Däremot kan inte alla vara politiker, varje medborgare har rätt att avstå politiskt engagemang. Medborgaren ska engagera sig i de frågor som de vill engagera sig i. IPM menar att vara aktiv inom politiken innebär att ha ett engagemang för helheten, och gärna vara aktiv medlem i ett politiskt parti. När man förstår helheten kan man göra avvägningar mellan motstående intressen. IPM lyfter även fram bristen på aktiva politiker i åldersgruppen 30-50 år. Det är viktigt att det finns en god rekryteringsbas bestående av kompetenta personer med helhetsperspektiv som kan fylla alla de nödvändiga förtroendeposterna. Dessutom behövs personer som ideellt håller igång det partipolitiska föreningsarbetet.

5.1.2 Tema 1:2

Hur kommunicerar medborgare och förtroendevalda

Både IPS och IPM nämner att en stor del av dagen och arbetet går åt till att svara på telefonsamtal och framförallt mail. Båda lyfter fram vikten av det personliga mötet och hur teknik kan komplettera men aldrig ersätta detta. Brev förekommer men i låg utsträckning och framförallt från de äldre medborgarna. Medborgaren kan kontakta nämnder och medborgarkontoret, skicka medborgarförslag, samt gå på allmänna möten och medborgarstämmor. Båda nämner att politikerrollen inte är ett 8-5 jobb och att det svårt att finna tid till exempelvis Twitter och blogg. Det känns inte heller speciellt angeläget att "twittra" eftersom de upplever att mindre välkända politiker skulle ha alltför få läsare. De tycker dock att framförallt bloggande är en bra kanal för de politiker som har tillräckligt många läsare.

IPS betonar vikten av att vara kontaktbar genom så många kanaler som möjligt, allt från insändare i tidningar till telefonsamtal och mail. IPS nämner att en primär kanal för politikerns kommunikation till allmänheten fortfarande är via massmedia, främst lokaltidningar. Han nämner även att pressmeddelande ges ut via partiets hemsida.

IPM betonar vikten av att som politiker vara lyhörd och att genom olika kanaler försöka känna av medborgarnas uppfattningar och viljeytringar. Det kan t.ex. röra sig om att vara medveten om sammanslutningar och grupperingar, som t.ex. sker på Facebook. När det handlar om mindre grupper kan det vara svårare att känna av deras viljeytringar, vilket kräver att man är känsligare och mer lyhörd. Medborgare kan organisera sig för att lättare kunna påverka politiken. Ett bra exempel är handikappsorganisationer som har detta som ett medvetet syfte. Andra grupperingar, så som fotbollsföreningar, har också lättare att tillfälligt påverka politiken, trots att detta inte är föreningens

egentliga syfte. Ju mer välorganiserad en gruppering är desto större möjlighet har den att påverka politiken, t.ex. genom att ha en hemsida som uppvisar statistik, medlemssiffror och information. IPM kontrasterar tiden att vara reaktiv, d.v.s. att svara på medborgarnas frågor och önskemål, mot tiden att vara proaktiv, d.v.s. att som politiker ta en ledarroll, aktivt driva frågor och fatta beslut. Han anser att det är minst lika viktigt att vara proaktiv som reaktiv och att arbetstiden därför måste prioriteras på ett sätt som även ger utrymme att vara proaktiv. IPM beskriver detta på följande sätt:

”...att lägger man 90% av tiden på att bara reagera på grejor, då får man ingenting gjort, därför att som enskild person kan jag bara lägga så mycket arbetstid, och är man politisk ledare så förväntas man att också leda va, och lägger man bara 10% av tiden på att göra någonting offensivt som får andra att reagera och göra saker så har man liksom felprioriterat sin dag på något sätt tycker jag. Så det handlar om att försöka minimera tiden med mail och telefonsamtal och behöva reagera och maximera tiden att vara offensiv och få andra att reagera. Det är ett sätt att utöva ledarskap i politiken.”

IPM betonar även en skillnad i kontakten mellan politiker och medborgare idag mot hur den var förr. Eftersom många medborgare tar del av den politiska debatten via massmedia och webben har intresset för t.ex. torgmöten minskat avsevärt. Svåra och komplicerade frågor lämpar sig vidare inte för torgmöten.

5.1.3 Tema 1:3

Beslutsfattande och rollen som förtroendevald

Både IPM och IPS menar att rollen som förtroendevald är en ledarroll varav beslutsfattande utgör en stor del. Som representant för ett visst parti måste en förtroendevald även ta beslut som ogillas av många medborgare. Båda beskriver det som svårt att märka av om politiska beslut är populära eller impopulära. Detta beror bland annat på att de kritiska rösterna för det mesta är mer märkbara än de övriga, trots att de som är nöjda med beslutet är lika många eller fler än som de som är missnöjda. Det är å ena sidan viktigt att vara lyhörd men det är å andra sidan lika viktigt att kunna vara opinionsbildare och våga arbeta mot opinionen. Det är viktigt att utifrån sin politiska övertygelse våga leda genom att övertyga politiker och medborgare om vad som kan vara den bättre lösningen.

IPS anser att politikerns roll och partipolitikens framtid delvis är hotade. Det har skett en utveckling där alltmer ansvar läggs ut på förvaltning och tjänstemän. Att lämna ut mer ansvar till tjänstemän i kontakt med medborgare är inte oproblemiskt. Avståndet mellan medborgaren och politikern växer och frågan är vad politikerns roll kommer att vara i framtiden. Om medborgaren enbart är kontakt med förvaltningen kan man snarare tala om brukarinflytande än medborgerligt inflytande. Relationen blir en kundrelation där medborgaren har möjlighet att påverka genom sin beställning av offentlig service. Brukarinflytande är viktigt men är inte egentligen vad demokrati handlar om. Medborgarens engagemang kanaliseras tidigare genom partierna. Men i och med att dessa spelar mindre och mindre roll menar IPS att det behövs nya former av medborgerligt deltagande. IPS frågar sig om det i framtiden är möjligt att lägga ut en större del av beslutsfattandet på en lägre nivå än den kommunala, t.ex. i byråd.

IPM tillfogar en egenskap i politikerns ledarroll. Även om denne offensivt måste våga styra och aktivt driva en fråga och stå kvar vid beslut trots motstånd, är det lika viktigt att vid ett felaktigt beslut vidhålla ett ödmjukt förhållningssätt. **IPM** beskriver detta med följande ord:

”Sedan finns det tillfällen där det verkligen är så att man har kanske gjort en felbedömning, ”okej det här var kanske inte så lyckat”, och då får man ju vara ödmjuk nog och säga att ”nä det här blev ju inte så bra” och backa, men man kan inte göra det hela tiden. Det där är en jättesvår avvägning, och där är ju alla dessa informationskanaler jätteviktiga.”

5.2 Tema 2:

Arbete med att fördjupa demokratin och öka medborgarens möjligheter till deltagande i Lunds kommunalpolitik.

Detta tema beskriver det pågående arbetet med att öka engagemanget och deltagandet i Lunds kommunalpolitik. Intervjupersonernas huvudsakliga uppfattningar inom detta tema är att användningen av IT och webbplatsen borde förbättras; att det personliga mötet aldrig kan kompenseras, bara kompletteras; att medborgarnas engagemang för den politiska helhetsbilden kommer genom att engagera varje enskild medborgare genom den kanal som denna är delaktig i och som berör dennas intressen; samt att det behövs fler medborgare som blir aktivt politiskt engagerade i Lunds kommun.

5.2.1 Tema 2:1

Visioner och pågående satsningar

Både **IPS** och **IPM** framhåller att det inte går att ersätta alla gamla former av kommunikation och deltagande, exempelvis ”ansikte mot ansikte – relationen” med den som fattar beslut. **IPS** och **IPM** menar att medborgarens engagemang för den större politiska helheten börjar med ett engagemang för en specifik fråga. Därför är det viktigt att använda olika ingångsvägar för att skapa engagemang, exempelvis genom de konkreta tekniska frågorna.

IPS beskriver Lunds kommun som ledande gällande många kommunala frågor och det kommunala uppdraget. Däremot är kommunen sämre kring användningen av IT, framförallt i kommunikation med medborgaren men även i det interna arbetet i kommunen. På det planet har andra kommuner legat mer i framfart, exempelvis Malmö där man har provat s.k. ”virtuella världar” (exempelvis projektet ”Second Life Malmö” som diskuteras i uppsatsens analys). **IPS** beskriver kommunikationsmöjligheterna medborgare - politiker emellan som en otroligt viktig del, inte bara för att öka servicen utan även för det demokratiska deltagandet. Man arbetar med e- demokratiska lösningar, d.v.s. webb- baserade lösningar för att främja möjligheterna för medborgaren att kunna påverka. I anknytning till detta nämner **IPS** möjligheten till s.k. ”klagomålshanteringssystem” och s.k. ”preferenshanteringssystem”. Det pågår även mycket arbete för att öka service och ”feedback” ute i lokalsamhällena, genom exempelvis medborgarkontor kopplade till närliggande bibliotek genom vilka medborgaren bl.a. kan ansöka om barnomsorgsplatser. **IPS** menar att man även skulle kunna göra något motsvarande virtuellt, exempelvis genom en webbplats. Slutligen menar **IPS** att man via de

konkreta frågorna och tekniska detaljerna kanske skulle kunna hitta ett sätt att engagera medborgaren för de större frågorna.

IPM menar att Lunds kommuns hemsida behöver förbättras. Exempelvis behövs fler funktioner för att kunna kontakta politiker och hitta rätt information på ett enkelt sätt. Hemsidan kan bidra till rekrytering av kompetenta politiker och då är det viktigt att denna är attraktiv, uppdaterad och engagerande. **IPM** menar att man måste suga in medborgarna i politiken genom den kanal som engagerar den enskilde individen. Genom fler kommunala intressebaserade och sakspecifika hemsidor skulle fler medborgare kunna engageras, exempelvis genom att ge hemsidorna tydliga domännamn. **IPS** menar att medborgaren ska ha möjlighet att engageras i de frågor de vill. I Lunds kommun har det även genomförts en del projekt kring webbforum med syftet att ge medborgare möjlighet att tycka till om olika sakfrågor. **IPM** menar att det gäller att göra medborgarnas åsikter tydliga för politikerna och på så sätt göra att fler viljetryningar kommer upp till ytan. Ju mer det går att samla medborgarnas intressen och ju mer välorganiserade de är desto enklare kan politikerna läsa av och förstå vad som är av störst betydelse och därmed uppnå en mer verklighetstrogen uppfattning av situationen. Dessutom menar **IPM** att det behövs fler som engagerar sig i politiken fullt ut. **IPM** beskriver hur hemsidan kan förbättras på böljande sätt:

”Hemsidan är oerhört viktig och det är någonting som man borde utveckla mycket, mycket mer än vad det är idag, och det skulle kunna vara någonting helt annorlunda på många sätt. Det beror ju mycket på var man sätter ramen, vad man vill fylla den med och den skulle kunna vara mycket mer. Sedan skulle man även kunna arbeta mycket mer med, och idag arbetar vi mycket med, lund.se och sen har vi någon annan, hur ska vi säga, specialprojekt som har egna rubriker, men det skulle man även kunna arbeta mer med dessutom, så att säga att ha egna domäner för specifika grejor som man uppfattar intresserar stora grupper. Att man på något sätt redan genom domännamnet känner att här suger jag in folk till rätt kanal från början. Jag menar om jag är oerhört intresserad av barn och ungdomsfrågor, som kommunen har jättestort ansvar för, så kanske man inte går till lund.se, utan då skulle man vilja gå en annan kanal.”

5.2.2 Tema 2:2

Möjligheter och utmaningar med att fördjupa demokratin och öka medborgarens möjligheter till deltagande i Lunds kommunalpolitik.

Både **IPS** och **IPM** menar att det är en utmaning att som politiker våga se igenom det som på ytan kan verka vara det största behovet och starkaste viljan bland medborgarna till vad det är i verkligheten. Att kunna se till helheten är viktigt som politiker, att inte låta sig övertalas av den grupp medborgare som hörs mest.

IPS framhåller vikten av transparens och öppenhet medborgare - politiker emellan. Att hela det demokratiska systemet bygger på god kommunikation mellan politiker och medborgare och medborgarens möjlighet att förstå vem det är som fattar besluten. Sekretessbelagda frågor och förhandlingar och saker som gäller specifika individer bör dock inte lämnas åt medborgarna. **IPS** nämner två tendenser: dels att partierna idag har svårare att lyckas representera medborgarna och

kanalisera deras viljor, dels att förvaltningen får allt större betydelse och ansvarsområden. Detta innebär enligt IPS att det blir viktigare att hitta nya sätt för medborgaren att kunna delta i politiken. IPS menar att IT kan spela en betydelsefull roll för detta deltagande och berättar:

”...vi har faktiskt en grupp som delvis har till sin uppgift, och jag sitter med där och tittar på liksom olika, vad ska man säga, e-demokrati lösningar, liksom möjligheter att kunna komma in och påverka via webb-baserade lösningar [...] vi har en massa sådana klagomålshantering och sånt där elektroniskt och sånt, men liksom vi har diskuterat länge t.ex. men inte kommit till skott riktigt om ett förslag är ett sådant här ”preferensaggregeringssystem”. T.ex jag menar att medborgaren själv lägger förslag på vad de vill göra, sedan röstar medborgaren själv på sina egna förslag och politikerna blandar sig inte in i det kan man säga, och sedan så det förslaget som, när det håller på att rösta på varandras förslag så det förslaget som efter två-tre veckor har hamnat topp fem av förslagen kanske man lyfter till en politisk behandling, där det sker liksom vad ska man säga, någon sorts sortering och framvaskning av de engagerade medborgarna från början...”

IPM menar att det idag är ett problem att det finns för få aktiva politiker och ett sämre urvalsunderlag än tidigare. Det behövs fler politiker med hög kompetens och det bör bli enklare för politikern att få kunskap om medborgarnas önskemål. **IPM** menar att partierna är bättre än kommunerna på att använda webbplatsen som medel för att öka engagemanget inom politiken. Liksom tidigare nämnt menar **IPM** att kommunens webbplats kan utvecklas för att ge bättre service och förbättra kommunikationen mellan politiker och medborgare, exempelvis genom specifika domäner för särskilda frågor.

5.3 Tema 3

Internet som verktyg för att fördjupa demokratin och öka medborgarens möjligheter till deltagande i Lunds kommunalpolitik.

Detta tema beskriver de intervjuade kommunalrådets syn på Internet som verktyg för att öka engagemanget och deltagandet i Lunds kommunalpolitik. Intervjupersonernas huvudsakliga uppfattningar är inom detta tema att Internet har stor potential men samtidigt brister gällande säkerhet och seriositet; att det till stor del handlar om att kunna använda Internet på rätt sätt om det ska ha någon märkbar effekt; samt att Internet kan bidra till att effektivisera servicen men att det är desto svårare att använda som verktyg för att fördjupa deltagandet bland medborgarna.

5.3.1 Tema 3:1

På vilka sätt kan Internet användas för att fördjupa demokratin och på vilka sätt kan det inte det.

Både IPS och IPM tycker att Internet har stor potential på många plan, bl.a. för att öka servicen genom att göra informationen mer lättåtkomlig, samt förbättra kommunikationen inom och utom partiorganisationerna. Däremot menar de att vissa saker, framförallt det personliga mötet, idag inte går att kompensera med någon Internet- baserad lösning.

IPS menar att trots att man inte kan ersätta det personliga mötet ska man inte vara rädd för att erbjuda andra möjligheter. **IPS** ser inga hinder med att Internet t.ex. snart kan användas istället för vallokaler och anser att Internet är ett bra verktyg för att öka transparensen och informationsutbudet i politiken för medborgarna. **IPS** menar att skapandet av en gemensam informationsyta, d.v.s. ”ett enda öppet nät”, istället för ett för Lunds kommuns anställda och ett för medborgarna, skulle öka denna öppenhet. Vidare tycker **IPS** att bloggande kan vara en mänskliggörande faktor och därför är ett bra verktyg för att nå ut med budskap och få kommentarer.

IPM är något mer fokuserad på farorna med Internet som demokratiskt verktyg. Det är ett bra verktyg för kommunikation inom partiet och för sociala kontakter, men det saknar viktiga funktioner som gör att informationen kan användas i seriösa sammanhang och som underlag för verkliga politiska beslut. Dels är det som användare av, exempelvis ett forum, lätt att anonymt publicera information som man inte behöver stå för eller ta konsekvenserna för. Därmed finns risken för att diskussionen urartar och tappar förtroende. Dels finns det för mycket onödigt information och risken för missförstånd ökar. Den kommunala webbplatsen är idag för stelbent och ointressant för att locka medborgarens engagemang. För att väcka engagemang krävs att många medborgare samlas och interagerar på webbplatsen, men för detta behövs det någonting som binder upp dem och fångar deras engagemang, exempelvis sociala kontakter. Åter menar **IPM** att den enskilde politikern kan använda olika Internetverktyg för att effektivt öka inflytande och skapa opinion. **IPM** beskriver sin syn på Internet som demokratiskt verktyg på följande sätt:

”Det finns mycket tankar om att internet, just det här med att man ska ordna, på något sätt från offentligt håll, ordna internetverktygen för att lösa demokratin. De får oftast väldigt litet intresse utifrån och de får ofta, ja det blir oftast inte så intressant, det blir stelbent och rätt så sådär. Jag tror att, alltså hela tanken med internet är ju att det inte är en som på något sätt styr kommunikationen utan att det är ett nät där. Och jag tror nog att internet kommer ju snarare att, det kommer dyka upp fler och fler intressanta kanaler men de kanalerna, alltså de kanalerna som väcker intresse hos människor, det kommer inte att vara riksdagen.se eller hund.se eller så, utan de kanalerna kommer att vara någonting annat som binder upp folk och sen tycker folk till där och jag tror att de politiker som kommer att vara framgångsrika är de som har känslan för hur man använder de verktygen snarare än de politiker som tror att de kan skapa de verktygen själva. Det är jag rätt så övertygad om.”

Kapitel 6: Analys

Diskussion och slutsats från teorin och empirin

I detta kapitel för jag en diskussion kring den teoretiska genomgången och den empiriska undersökningen. Denna diskussion leder fram till en analys av Internetdemokratins möjligheter. Demokratiska behov från den empiriska undersökningen identifieras och sätts i relation till varandra i en Internetdemokratisk modell. Dessa behov ställs slutligen mot principerna för Webb 2.0 då jag försöker dra slutsatser kring uppsatsens syfte, d.v.s. Webb 2.0:s möjligheter att fördjupa det medborgerliga deltagandet i Lunds kommunalpolitik.

6.1 Hur skapas Internetdemokrati?

Är det då möjligt att redan i detta skede beskriva hur utvecklingen av en Internetdemokrati kan se ut? Jag ska i följande stycken göra ett försök till detta. Till att börja med identifierar jag de demokratiska behov som Webb 2.0 är tänkt att tillgodose. Därefter testar jag huruvida dessa behov står i överensstämmelse med principerna för Webb 2.0, d.v.s. om de mekanismer som ligger bakom Webb 2.0:s framgång har potential att bringa samma framgång även för det medborgerliga deltagandet i Lunds kommunalpolitik.

6.1.1 Klassificering av behoven

Nedan presenteras de behov som jag anser kan identifieras utifrån intervjuerna. Jag kunde identifiera 26 övergripande behov.²⁸ Utifrån dessa valde jag ut de viktigaste och slog ihop några. Vid en uppgradering av behoven blev det tydligt att en del var knutna till politikerns roll som beslutsfattare medan andra var knutna till medborgarens engagemang och deltagande i politiken. Några behov kunde inte sägas vara specifikt knutna till den ena eller andra gruppen utan kunde knytas till båda. Behoven kunde alltså klassificeras under politikernas, medborgarnas och deras gemensamma behov. Medborgarnas behov kan givetvis också delas av politikerna. Poängen med uppdelningen är att belysa att det finns en skillnad mellan hur behoven ser ut från en beslutsfattares perspektiv och från övriga medborgares perspektiv. De medborgerliga perspektivet är givetvis inte grundat på samtliga medborgare i Lunds kommun utan på intervjuerna, min tolkning av dessa och den teoretiska förståelsen.

²⁸ Dessa behov är inte de största generella behoven för en välfungerande demokrati i Lunds kommun. De är snarare representationer av de områden som jag utifrån det empiriska materialet har identifierat som avgörande för att utveckla en Internetdemokrati idag i Lunds kommun. För att sätta behoven i ett större sammanhang kan det påpekas att det finns mer grundläggande demokratiska behov än dessa [t.ex. allmänna och fria val], som måste tillfredställas innan det blir meningsfullt att diskutera en Internetdemokrati. Det kan förstås i framtiden också uppkomma nya demokratiska behov.

Utöver klassificeringen gick det att rangordna behoven efter deras abstraktionsnivå. Vissa av behoven har en lägre abstraktionsnivå då det är lättare att på förhand kunna se hur de ska kunna tillgodoses genom tekniska lösningar medan andra bör betraktas som internetdemokratiska ideal, alltså av högre abstraktionsnivå. Behoven är rangordnade efter fallande abstraktionsnivå.

Politikernas behov

1. Medborgarens förståelse för och engagemang i kommunens kärnverksamhet

I dagläget kretsar medborgarens engagemang framförallt kring frågor som rör den tekniska förvaltningen och konkreta detaljer i stadsplaneringen. Politikerna saknar ett större medborgerligt engagemang för kommunens kärnverksamheter: skola, vård och omsorg.

2. Korrekt och rättvis uppfattning av opinionen

De kritiska rösterna är ofta de som hörs mest och politikerna upplever inte att de får en representativ bild av den verkliga opinionen. Det är under sådana omständigheter svårt för politikerna att fatta demokratiskt välgrundade beslut.

3. Beslutsstöd (Reaktiv/Proaktiv)

Det finns ett stort behov av information om medborgarna, deras vilja, perspektiv och erfarenheter. Detta reaktiva arbete kräver lyhördhet gentemot medborgarna, vilket även tar mycket tid och kraft från politikerns proaktiva arbete som initiativtagare och beslutsfattare. Det reaktiva arbetet går hand i hand med det proaktiva. Genom att det reaktiva arbetet effektiviseras kan bättre beslutsunderlag och mer tid ges till det proaktiva arbetet.

4. Tillgång till god rekryteringsbas

Sjunkande medlemsantal i de politiska partierna medför svårigheter att fylla politikerposterna med tillräckligt kompetenta personer.

5. Understödja och komplettera det personliga mötet

Det personliga mötet upplevs av politikerna som det viktigaste i relationen till medborgarna. Det anses inte kunna bytas ut utan bara kompletteras. Däremot finns det ett behov hos politikerna att nå ut med de politiska budskapen genom att höras och synas mer.

6. Legitimering

Angående Internet som verktyg för att fördjupa demokratin anser politikerna att en stor utmaning är att förhindra missbruk av olika slag. För att politikerna ska kunna och vilja ge större inflytande till medborgaren är det viktigt att medborgarens korrekta identitet är känd. Politikerna har svårt att se hur detta ska gå till utan en teknisk lösning för legitimering av medborgaren.

Medborgarnas behov

1. Förståelse för de den politiska helheten

En förståelse för den politiska helheten ger medborgaren möjlighet att göra viktiga avvägningar och känna delaktighet och ansvarstagande. Idag kan inte medborgarna sägas ha denna helhetsförståelse för hur politikens olika delar hänger samman.

2. Alla grupper ska engageras

Det finns en tydlig underrepresentation av många samhällsgrupper i politiken. Att alla grupper representeras är viktigt för att politiken ska upplevas som meningsfull och rättvis av den genomsnittliga medborgaren.

3. Större möjlighet att samorda sig kring specifika frågor

Det kan idag vara svårt för medborgare som delar en åsikt att finna varandra och organiseras för att verka politiskt. Det är tillsammans som medborgare på ett verkligt sätt kan driva enskilda politiska frågor.

4. Möjlighet att kunna engageras i de frågor man vill

Vill medborgaren påverka en specifik politisk fråga är det idag svårt att göra detta utan att bli aktiv i ett politiskt parti. Detta medför en stor tröskel för politiskt deltagande av två skäl, dels att det krävs en större ansträngning att bli insatt och dels att partierna uttalar sig i många andra frågor som kanske inte stämmer överens med medborgarens övriga uppfattningar.

5. Gemensam kunskapsbas som ger transparens i politiken

Medborgarna behöver samma tillgång till information som politikerna/beslutsfattarena, att dokument och handlingar på ett tydligt sätt redogörs. Annars kan det bidra till ett avstånd skapas mellan politikern och medborgaren.

6. Lättillgänglig, lättförståelig och relevant information om politikens innehåll

Om informationen inte är lättillgänglig, lättförståelig och relevant för medborgaren är det möjligt att det upplevs som alltför mödosamt att ta del av den. En förutsättning för medborgarens engagemang och samtalande inom politiken är just god tillgång och kvalitet på informationen.

7. Enkel ingång

Inkörsporten för medborgarens djupare deltagande i politiken och engagemang för dess helhet är ofta ett intresse för en specifik fråga. Om tröskeln och den ansträngning som krävs är för stor blir risken för minskat deltagande också större. En tydlig och enkel ingång in i politiken är en grundförutsättning för större engagemang.

Gemensamma behov

1. Goda interaktionsmöjligheter - fler tillgängliga kommunikationskanaler

En grundförutsättning för en demokrati är interaktionen och det goda samtalet mellan politiker och medborgare. Därför behövs så många och så goda kommunikationskanaler som möjligt.

2. Seriositet

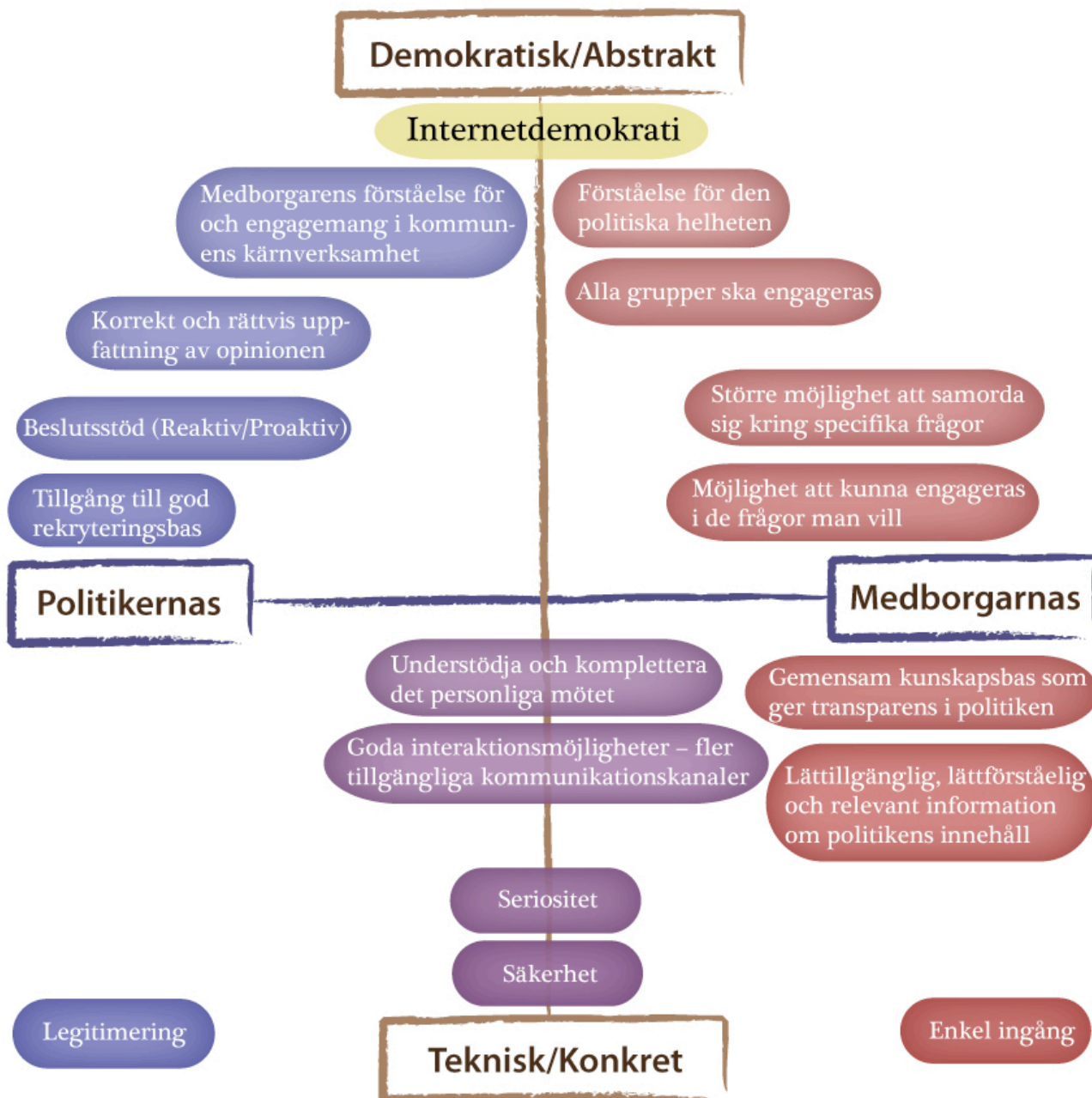
En viktig förutsättning för gott samtal inom politiken är att dess nivå av saklighet, ömsesidig respekt och etik garanteras. Det krävs därför lösningar för att förhindra urartade samtalsformer, med t.ex. ohövligheter och osakliga kommentarer. Detta blir särskilt aktuellt när man talar om Internet som kommunikationsmedel.

3. Säkerhet

Allt betydelsefullt informationsutbyte via webben präglas av säkerhetsfrågor. Ju mer politiskt inflytande som sker på webben, desto större blir säkerhetsbehovet.

6.1.2 Internetdemokratimodellen

Det finns alltså ett flertal idag otillfredsställda behov som alla har med utvecklingen av en Internetdemokrati att göra. Innan man kan börja skissa på olika sätt att tillgodose dessa kan det vara en god idé att se om och hur de relaterar till och påverkar varandra. Finns det behov som bör tillgodoses före andra? Vilka samband och motsättningar finns mellan behoven? För att undersöka detta placerade jag ut de olika behoven enligt två dimensioner på en karta.

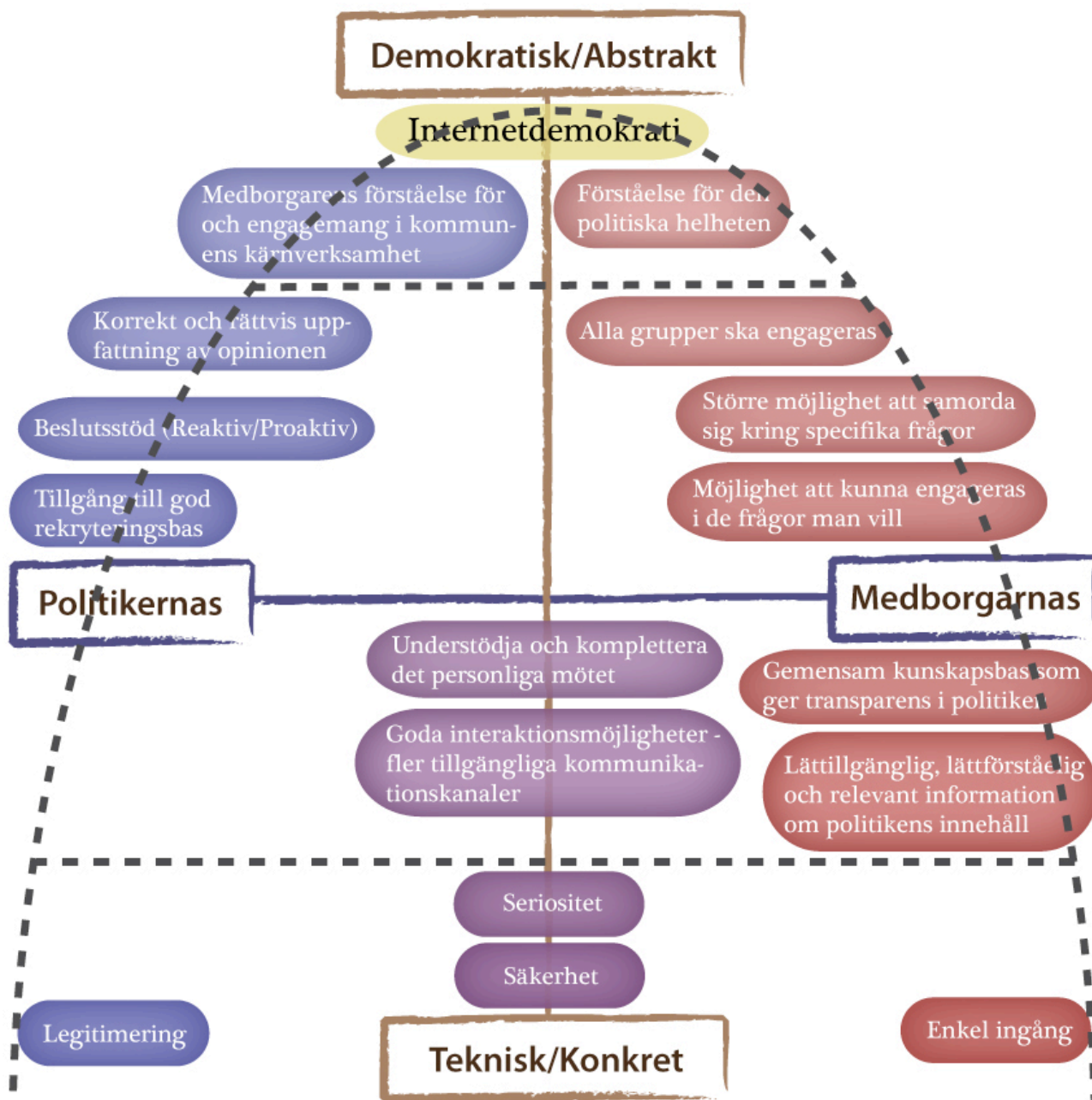
Figur 1. Internetdemokratimodellen, med de olika behoven utplacerade enligt de två dimensionerna: intressedimensionen och abstraktionsdimensionen.

Kartan kan ses som en modell där de olika identifierade behoven finns utplacerade. Jag har valt att kalla modellen för "Internetdemokratimodellen". Internetdemokratimodellen kan delas in i en

horisontell och en vertikal dimension. Den horisontella dimensionen är den s.k. intressedimensionen. I denna finner vi till vänster politikernas intresse och till höger medborgarnas intresse. Ju längre ut i dimensionen ett behov finns utplacerat desto mer hänger det ihop med en av gruppernas särskilda intressen. Trots att intressena i verkligheten kan sammanstråla ställs dem i Internetdemokratimodellen i kontrast till varandra. Det kan invändas att exempelvis legitimering, som ligger långt till vänster i modellen, visst ligger i medborgarens intresse. Detta intresse bör dock ställas i relation till övriga intressen och framförallt medborgarens behov av anonymitet, enkelhet i användandet och kontroll över sin information. I och med att medborgaren har andra intressen som står i "motsats" till legitimering medan politikerna inte har det, anses legitimering ligga mest i politikernas intresse.

Den vertikala dimensionen är den s.k. abstraktionsdimensionen. I denna finner vi högst upp de målsättningar som en Internetdemokrati syftar till att förverkliga. De har en hög abstraktionsnivå eftersom de inte är konkreta problemställningar som enbart kan lösas med tekniska medel. De konkreta problemställningarna och praktiska problemen finner vi längst ner i abstraktionsdimensionen och det är dessa tekniska problem som så småningom måste lösas för att de abstrakta målen ska kunna förverkligas. Även i abstraktionsdimensionen finns de olika behoven utplacerade längs en gradskala. Om ett behov befinner sig under ett annat kan det utläsas som ett medel för att uppnå de högre behovet.

Behoven som är utplacerade är identifierade utifrån den empiriska undersökningen. Det kan såklart identifieras fler behov, efter vidare forskning, som kan fyllas på i enlighet med modellens principer. Om en Internetdemokrati, så som begreppet har definierats i detta arbete, skulle placeras ut i modellen skulle det vara högst upp i mitten, vid behoven "förståelse för den politiska helheten" och "medborgarens förståelse för och engagemang i kommunens kärnverksamheter". Detta i och med att det är på denna position som politikernas och medborgarnas intresse sammanstrålar och alla de lägre behoven är tillgodosedda. Ingen Internetdemokrati kan alltså ses som fullvärdig förrän dessa två behov är tillgodosedda. Denna position har jag markerat som ett eget fält i modellen, se Figur 2. Jag har även markerat ett andra fält i den streckade parabel som ritats ovanpå modellen. Det andra fältet har jag markerat i botten av modellen och det innehåller de konkreta behoven som går att tillgodoses genom direkta tekniska lösningar. Automatiskt tillkom således ett tredje fält i mitten av abstraktionsdimensionen. De tre fälten tydliggör abstraktionsdimensionen ytterligare och gör det lättare att föra resonemang kring behoven. Själva parabelformen har mest en tydliggörande funktion, då den visar hur samtliga behov behöver uppfyllas i strävan om att förverkliga en Internetdemokrati.

Figur 2. Internetdemokratimodellen med de olika behoven uppdelade i tre fält

6.1.3 Var ska man börja?

Vad säger då modellen om möjligheterna att förverkliga en Internetdemokrati? Går det att direkt lösa de högre behoven eller måste man börja nedifrån med de mer konkreta behoven för att sedan arbeta sig uppåt?

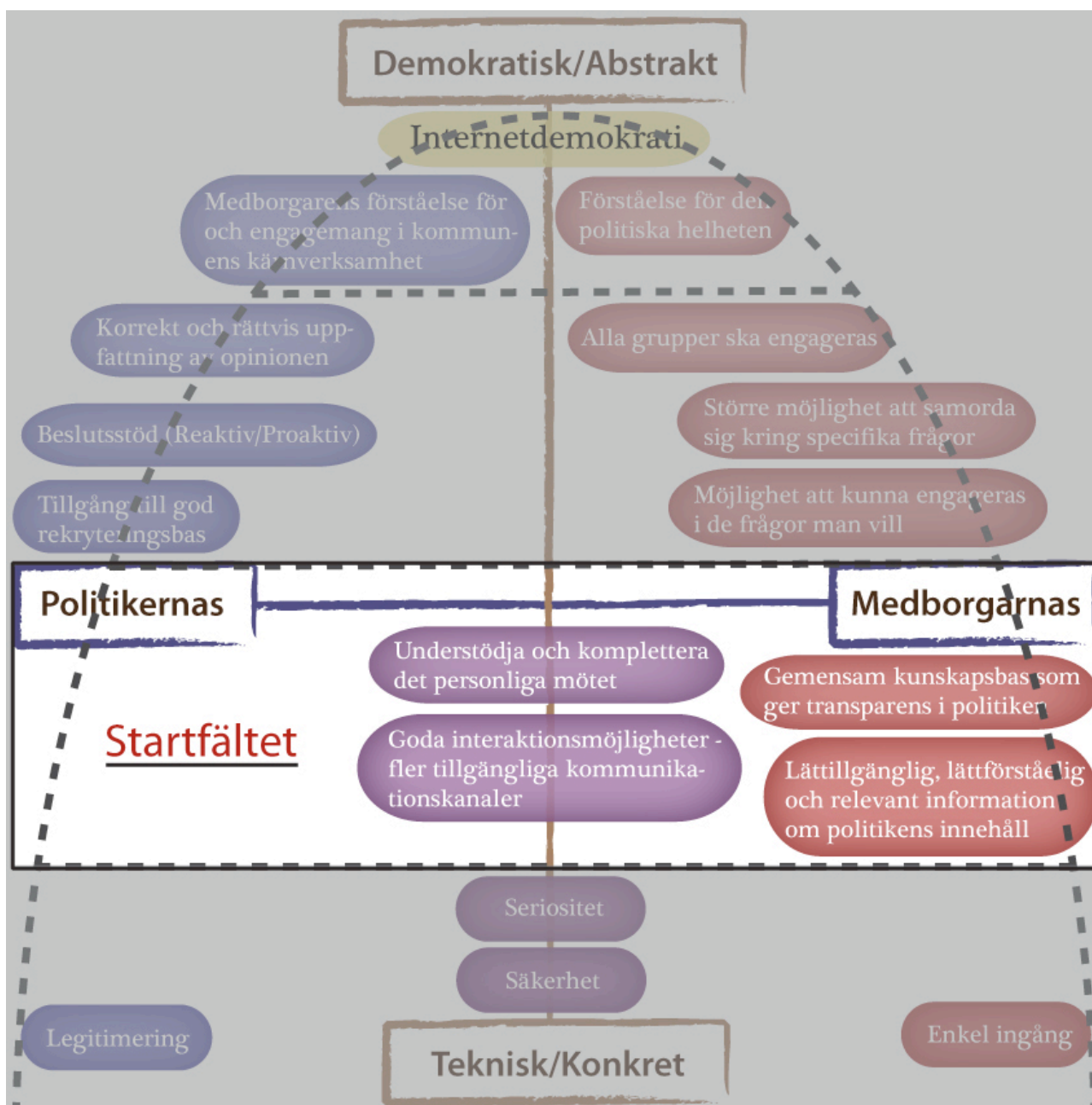
Hur skulle det gå till att direkt försöka tillgodose de högre behoven? Vilka tekniska lösningar skulle exempelvis krävas för att tillgodose behovet kring "förståelse för den politiska helheten"? Detta är ett stort och komplext behov i den mening att det är svårt att konkretisera det utan att behöva bena upp det i flera andra behov. För att detta behov ska uppfyllas räcker det inte med att en del av

medborgarna har förståelse för den politiska helheten utan det krävs att alla medborgare, eller så många som möjligt, har så stor förståelse som möjligt. Utifrån detta kan man alltså säga att behovet att "alla grupper ska engageras" utgör en förutsättning för att behovet kring "förståelse för den politiska helheten" ska kunna tillgodoses. Om det är så att det högre behovet bygger på det lägre, kan det då även stämma för de övriga behoven i modellen? Kan t.ex. behovet "alla grupper ska engageras" tillgodoses utan att behovet "möjlighet att kunna engageras i de frågor man vill" har tillgodosetts? Eftersom medborgarens engagemang i politiken oftast börjar med engagemang för en enskild fråga och eftersom olika medborgares engagemang ligger i olika frågor, är medborgarens möjlighet att engageras i just en särskild fråga en förutsättning för att så många medborgare som möjligt, från alla samhällsgrupper, ska kunna engageras i politiken. Alltså blir det svårt att tillgodose behovet "alla grupper ska engageras" utan att behovet "möjlighet att kunna engageras i de frågor man vill" har tillgodosetts. Modellens logiska struktur bygger alltså på att ett lägre behov är en förutsättning för ett högre. Viktigt att påpeka är att det inte är en absolut förutsättning, eller ett krav, att ett lägre behov i modellen måste tillgodoses innan ett högre, utan att ett lägre behov i de flesta fall utgör en del av lösningen till det högre behovet och således är ett mindre komplext behov som lättare kan tillgodoses av konkreta tekniska lösningar. Ju högre upp i modellen desto svårare är det att definiera och finna tekniska lösningar.

Innebär då detta att det är lämpligast att börja tillgodose de lägsta behoven i modellen, d.v.s. konkreta behov som är mer knutna till direkta tekniska lösningar (t.ex. behovet "legitimering")? Är det inte lämpligast att bygga nerifrån och upp, och på så vis, steg för steg, skapa de tekniska förutsättningarna för Internetdemokrati? Detta angreppssätt kan jämföras med Pierces sexstegsmodell, där det fjärde steget, s.k. "full integration", ses som en nödvändig förutsättning för en utveckling av tekniska verktyg för att öka det medborgerliga deltagandet i politiken. Att bygga en teknisk infrastruktur som täcker in alla delar som en Internetdemokrati förutsätter vore en mycket stor investering eftersom det skulle krävas omfattande resurser och mycket tid. Som tidigare påvisats bygger de högre behoven på de lägre, och skulle man då ge sig i kast med att tillgodose det de högsta behovet i modellen först så skulle man således behöva tillgodose en majoritet av de lägre. För att lösa de lägsta behoven i modellen är det alltså fråga om ett mycket stort antal tekniska lösningar som befinner sig på långt avstånd från målet med en Internetdemokrati, alltså det högsta behovet. Vilken av de många tekniska lösningarna ska man börja med? De tekniska lösningarna skulle tillhöra olika instanser (olika myndigheter o.s.v.), som förr eller senare skulle behöva integreras och samordnas. Vidare bygger hela samordningen på att kunna tillgodose behov högre upp i modellen. Innan tekniska lösningar till de högre behoven har utprovats är det emellertid mycket osäkert att investera i större projekt för att skapa den grundläggande tekniska infrastrukturen, eftersom denna måste anpassas efter de högre behoven. Om fokus ligger på de tekniska lösningarna, finns den mycket stora risken för att tekniken, inte behoven, får bli styrande för utvecklingen. Problemet är just att de högre behoven är abstrakta och delvis okända, och måste upptäckas genom "trial-and-error". Sammanfattningsvis skulle det alltså vara en mycket svårframkomlig väg att börja nedifrån i modellen.

Om det alltså är för komplext att påbörja utvecklingen högst upp i modellen, med de högre Internetdemokratiska målen, och samtidigt för riskabelt, stort och oöverskådligt att påbörja utvecklingen nedifrån i modellen, med hela den tekniska anpassningen - var ska man då påbörja utvecklingen av en Internetdemokrati?

Det enda som återstår är att påbörja utvecklingen någonstans i mitten av modellen, d.v.s. det mellersta fältet. Här är behoven inte så abstrakta att det inte går att finna tekniska lösningar för att tillgodose dem. De är heller inte så teknikorienterade att de saknar ett omedelbart demokratiskt syfte. Det går alltså att i dagsläget skapa tekniska lösningar för att, åtminstone delvis, tillgodose många av dessa behov. Det innebär fortfarande en utmaning, men är det någonstans man ska börja så är det här. Det är endast här som behovens problemställningar går att avgränsa och bli till en konkret uppgift att lösa med tekniska medel. Men går det att börja utvecklingen av Internetdemokrati var som helst i det mellersta fältet? Även om det kan vara möjligt är det enligt den tidigare diskussionen lämpligast att börja närmare de tekniska behoven. Det är ingen absolut gräns utan innefattar de behov i modellen vilka det är enklast att finna direkta tekniska lösningar för. Denna nedre del av det mellersta fältet bildar ett nytt fält. Detta nya fält, "startfältet", finns markerat i Figur 3. De övriga fälten och således behoven har även skuggats för att markera att dessa inte utgör lämpliga startpunkter.

Figur 3. Internetdemokratimodellens startfält.

Det finns idag flera verkliga projekt som stödjer detta resonemang, bland annat den danska webbplatsen "Bliv Hørt" (www.blivhoert.kk.dk). Bliv Hørt är ett projekt som lanserades i Köpenhamns kommun våren 2009, utvecklat av webbföretaget Operate IT (www.operate.dk). Operate IT är intresserade av hur IT och framförallt open source- verktyg kan användas för att fördjupa demokratin. Mads Vøgle, anställd på Operate IT, beskriver att det handlar om många små praktiska problem, d.v.s. problem kring mindre omfattande projekt och tjänster. Istället för att direkt ge sig på att integrera nya demokratiska verktyg i förvaltningens och myndighetens interna informationssystem (vilket är samma som att börja nedifrån i modellen) avgränsas problemet till något som går att lösa, i detta fall med en enda webb- baserad tjänst. Webbplatsens syfte är att medborgare på ett enkelt sätt ska kunna ta del av information kring stadsplanering på kommunal och lokal nivå innan den går till beslut. Webbplatsens besökare kan enkelt kommentera planerna, tillföra relevanta dokument och läsa varandras inlägg. Denna tjänst tillgodoser ett behov som i modellen kan placeras ut vid behoven "Goda interaktionsmöjligheter - fler tillgängliga kommunikationskanaler" och "Lättillgänglig, lättförståelig och relevant information om politikens innehåll". Denna typ av sociala forum för enbart politiska beslut är nytt, inte minst för att medborgarna på ett enkelt sätt kan finna den/de planer som ligger denna närmast och framförallt kommentera på ett sätt som är öppet för allmänheten att beskåda.²⁹ MySociety (www.mysociety.org) är en organisation som också utvecklar projekt som ämnar att fördjupa demokratin. MySociety är verksamma i Storbritannien och har utvecklat många webb- baserade tjänster med ett bestämt demokratiskt syfte, exempelvis "No 10 Petition Website" (www.number10.gov.uk) och "Write To Them" (www.writetothem.com). Tjänsterna utvecklas till stor del på uppdrag av myndigheterna och ett krav från MySociety är en öppen källkod för att tjänsten ska kunna utvecklas av alla som vill delta. Dessa tjänster tillgodoser olika demokratiska behov som skulle kunna placeras ut i modellen och skulle då hamna till höger i det s.k. "startfältet".

Både Bliv Hørt och MySociety är projekt som gett demokratiskt gynnsamma resultat. Bliv Hørt är ett småskaligt projekt som lyckats föra ut relevant information till medborgaren och samtidigt skapat diskussion kring denna. På den webb- baserade tjänsten interagerar medborgare, vilka till antalet är detsamma som de som tidigare hörde av sig till kommunen i motsvarande frågor. Diskussionerna är seriösa, relevanta och innehållsrika. Även MySociety har utvecklat småskaliga projekt som skapat deltagande och engagemang. På sin webbplats berättar man att 200.000 personer genom tjänsten "Write To Them" har kontaktat sina representanter i parlamentet för första gången. Man berättar också att över 10.500.000 personer har skrivit på namninsamlingar till premiärministern genom tjänsten "No 10 Petition Website".

Dessa tjänster kan sägas utgöra en del av en tidig nivå i utvecklingen av Internetdemokrati. De kan ställas i kontrast till ett annat projekt som invigdes i Malmö kommun början av Maj 2009. Projektet kallades "Second Life Malmö" och baserades på den virtuella 3D-världen "Second Life", där en virtuell version av staden skapades. Syftet var att kommunens tjänstemän bl.a. skulle kunna arbeta och ta emot kommuninvånarna i det virtuella medborgarkontoret. Tjänsten "Second Life Malmö" försöker tillgodose ungefär samma behov som Bliv Hørt, "Write To Them" och "No 10 Petition Website", behov som i modellen kan placeras i "startfältet". Projektet motsvarade dock inte förväntningarna och kallades i en artikel av Computer Sweden för "Malmös virtuella totalflopp".

²⁹ Samtal med Mads Vøgle, produktansvarig och projektledare på Operate IT. Köpenhamn, 2010-01-26.

Trots att projektet var större och mer kostsamt än Bliv Hört, "Write To Them" och "No 10 Petition Website", lyckades det inte engagera medborgarna och är idag nedlagt. Detta kan ha många förklaringar, men i sammanhanget kan en viktig poäng fångas: nämligen att idén med startfältet är att lösningarna kan och bör göras enkla, avgränsade och med ett tydligt demokratiskt ändamål.

6.1.4 Hur sker utvecklingen?

Den tidigare diskussionen har alltså visat att det är i modellens nedersta mittfält, i det s.k. "startfältet", som utvecklingen bör påbörjas. Som det märks i modellen befinner sig behoven i startfältet i mitten och till höger i modellen, alltså mot medborgarnas sida av intressedimensionen. Vad beror då detta på? Det kan bero på att antingen metoden i den empiriska undersökningen eller tolkningen av empirin varit otillräcklig. Min uppfattning är däremot att det snarare påvisar en viktig poäng för utvecklingen av en Internetdemokrati: att Internetdemokratins utveckling börjar med att tillgodose framförallt de medborgerliga behoven och behov som delas av politikerna och medborgarna. Detta innebär att för att i framtiden kunna tillgodose behov för politikerna måste man först tillgodose vissa medborgerliga behov.

Jag har talat mycket om att tillgodose olika behov. Med att tillgodose ett behov menar jag att en webb- baserad lösning skapas som ger ett verkligt genomslag hos allmänheten och i den politiska verkligheten. Genomslag hos allmänheten innebär att den webb- baserade lösningen uppnår en "kritisk massa" av medborgare som använder den. Genomslag i den politiska verkligheten innebär att politikens innehåll och/eller medborgarna själva på något relevant sätt förändras genom användning av den webb- baserade lösningen. Utvecklingen av en webb- baserad lösning som tillgodoser ett demokratiskt behov präglas av ständiga försök och växer fram genom s.k. "trial-and-error", så som beskrevs i argumentationen i anslutning till det femte steget i Pearces sexstegsmodell, se kapitel 2.3 - "Internetdemokrati som mognadsprocess". När man väl lyckats med att skapa en webb- baserad lösning som tillgodoser ett behov i startfältet kan nya förutsättningar uppkomma för att andra behov ska kunna tillgodoses. Det viktiga är att lösningen når en kritisk massa av användare, vilket är grundförutsättningen för vidare utveckling av nya webb- baserade lösningar/tjänster och således Internetdemokrati. Medborgarna/användarna ger både insikter om den specifika tjänsten samtidigt som användningen av tjänsten genererar nya insikter om användarna och deras behov. Dessa nya behov kan bidra till utvecklingen av den specifika tjänsten och framförallt väcka välgrundade idéer om nya Internetdemokratiska verktyg.

Att i dagsläget säga vilka tjänster som ska utvecklas och i vilken ordning, vore som att spå i framtiden. Det är omöjligt att på förhand säga hur Internetdemokratien ska utvecklas genom specifika tjänster, i och med att de växer fram tillsammans och genom experimentering. Webb- baserade lösningarna kan alltså grunda sig på och stötta varandra. Deras koppling till varandra kan på detta sätt skapa ett större demokratiskt värde, då användningen kan öka, anpassningen bli större och fler behov tillgodoses. I takt med att de Internetdemokratiska tjänsterna blir fler inom "startfältet", kan förutsättningar skapas för att tillgodose behov som befinner sig ovanför detta, i det övre mittfältet. Denna process kan alltså så småningom leda till att modellens samtliga fält "öppnas upp", d.v.s. att det blir tydligt vilka lösningar som behövs för att tillgodose behoven. Som allmän regel kan sägas att ju

högre upp i modellen ett behov befinner sig, desto fler behov måste tillgodoses och samordnas i de lägre fälten. Detta ger ett dynamiskt förhållande mellan de olika fälten i modellen.

6.2 Webb 2.0 som utvecklingsverktyg?

Internetdemokratimodellen visade i stora drag hur förverkligandet av en Internetdemokrati i Lunds kommun kan påbörjas och utvecklas. Modellen fokuserar på de demokratiska behoven och hur de relaterar till varandra. Modellen specificerar emellertid inte de tekniska lösningarna som behövs för att tillgodose de olika behoven. Genom att återknyta till Webb 2.0:s sju principer (se rubrik 3.2) skall jag under denna rubrik testa Webb 2.0:s lämplighet som teknisk lösning för att tillgodose behoven. Vad finns det för likheter mellan den utveckling som modellen pekar på och de principer som Webb 2.0 bygger på?

Första principen - Tjänster, inte paketerad mjukvara, med kostnadseffektiv skalbarhet (se rubrik 3.2.1)

I Internetdemokratimodellen är en förutsättning för att tillfredställa ett behov att lösningen är lättillgänglig, anpassbar och att den kan användas av så många som möjligt. Enligt den första principen kännetecknas en Webb 2.0- baserad lösning av att den är skalbar, d.v.s. det går att anpassa och utveckla den efter ett varierande antal användare. Det är alltså inte fråga om paketerad mjukvara som t.ex. baseras på installation eller köp av licens. Det är istället fråga om en mindre tjänst som ska vara tillgänglig för alla direkt i webbläsaren. Den första principen svarar väl mot Internetdemokratimodellen eftersom det inte visade sig lämpligt att börja utvecklingen genom större, mer omfattande, tekniska lösningar (paketerad mjukvara). Internetdemokratimodellen visar även att utvecklingen av de tekniska lösningarna sker genom "trial and error". Genom att utveckla mindre tjänster kan man prova sig fram och därefter utöka de bäst fungerande lösningarna, d.v.s. "skala upp" dem.

Andra principen - Kontroll över unika datakällor som är svåra att återskapa och som berikas ju fler som använder dem (se rubrik 3.2.2)

I Internetdemokratimodellen betonas behovet av att tillgängliggöra information och fördjupa kunskapen om denna information. Inom kommunalpolitiken innebär detta främst information som är unik och kommer från kommunen och dess medborgare. De interaktionsmöjligheter som uppstår i samband med informationen som tjänsterna tillgängliggör och hanterar, skapar ett mervärde i form av ny unik information. När medborgaren har intresse av en viss information är det till just till den specifika tjänsten han/hon söker sig. Medborgarens interaktioner på tjänsten skapar ny information och gör således tjänsten och dess innehåll än mer unik. Denna process kan liknas vid en cykel där tjänsterna berikas ju fler som använder dem. Denna cykel uppstår när användningen av tjänsten når en kritisk massa. Den andra principen svarar väl mot Internetdemokratimodellen eftersom den bygger på att tjänsten utmärker sig genom att tillhandahålla unik data. Tjänsten måste då utformas på ett sätt som gör att informationen blir meningsfull utifrån tjänstens (och användarens) syfte. Ett bra sätt göra informationen meningsfull är att tydligt avgränsa tjänstens användningsområde. Alltså är det

viktigt för utvecklingen av internetdemokratiska verktyg att dessa har tydliga användningsområden vars syfte medborgaren lätt kan förstå.

Tredje principen - Att göra användaren till medutvecklare (se rubrik 3.2.3)

I den tredje principen betonas vikten av att användaren involveras i tjänstens utveckling. Genom att användaren får vara med och påverka och bli tilldelad en viss kontroll över tjänstens utveckling och utformning, skapas en känsla av ägandeskap och medför att tjänsten utformas efter användarens behov. Denna princip är ett viktigt inslag i Internetdemokratimodellen och även ur ett större demokratiskt perspektiv eftersom hela utvecklingen av Internetdemokrati ska präglas av medborgarens aktiva deltagande och engagemang. Medborgaren måste uppriktigt känna en delaktighet i förandet av innehållet och ansvarstagande för hela utvecklingen. Sker inte detta undergrävs hela syftet för en Internetdemokrati och medborgarens möjligheter och vilja att delta kan minska kraftigt. Till vilken grad som medborgaren ska kunna tilldelas kontroll är en fråga som måste besvaras och lösas utifrån den specifika tjänsten. Det viktiga är att den tredje principen görs till en grundläggande målsättning.

Fjärde principen - Nyttja den kollektiva intelligensen (se rubrik 3.2.4)

Den kollektiva intelligensen handlar om att tillvarata många människors sammanlagda perspektiv, idéer och erfarenheter. Enligt den fjärde principen möjliggörs detta genom att informationen går att ändra, organisera och utöka. Den fjärde principen är starkt knuten till den tredje, eftersom den kräver att användaren ges en viss kontroll över informationen. I Internetdemokratimodellen motsvaras den fjärde principen av behovet av den "organiska utvecklingsprocessen". Som sagt går det inte att på förhand veta hur utvecklingen av Internetdemokrati kommer att ske. Istället behöver den kollektiva intelligensen ges spelrum för att visa vägen. Det kan innebära att nya behov identifieras, nya användningsområden uppkommer och lösningar upptäcks.

Femte principen - Att dra nytta av det "långa ledet" (se rubrik 3.2.5)

Tjänsternas användbarhet och funktion kan utvecklas och skapa nya användningsområden och möjligheter om de kopplas samman och "samarbetar". En tjänst kan skapa nya användningsområden för en annan tjänst, som i sin tur ger nya användningsområden för ytterligare en annan. Den femte principen svarar väl mot Internetdemokratimodellen. Modellen säger att de olika behoven bör tillgodoses genom avgränsade och specifika tjänster. I förlängningen kommer det emellertid behövas någon form av integrationsprocess i vilken de olika tjänsterna sammankopplas till en helhet. De olika behoven är starkt relaterade till varandra och de tjänster som tillgodoser dem kan därmed också berika varandra.

Sjätte principen - Mjukvara skriven för multipla tekniska redskap (se rubrik 3.2.6)

Den sjätte principen säger att Webb 2.0- baserade tjänster ska vara helt tillgängliga via webben. Det ska alltså inte behövas någon särskild mjukvara (eller hårdvara) för att tjänsten ska kunna användas. Detta innebär att tjänsten inte är bunden till en specifik persondator (PC), samt att den går att komma

åt genom exempelvis en mobiltelefon. Eftersom Internetdemokratimodellen betonar en enkel ingång och stor tillgänglighet för användaren kan man dra en tydlig parallell till den sjätte principen. Som ett exempel kan man ta Second Life Malmö, som tydligt bryter mot den sjätte principen då den kräver installation av mjukvara och viss förkunskap (svårare ingång).

Sjunde principen - Lättviktiga användargränssnitt, utvecklingsmodeller och affärsmodeller (se rubrik 3.2.7)

Den sjunde principen bygger på att Webb 2.0- tjänstens utveckling till stor del grundar sig i användaren och dennas behov. Tjänstens anpassning till användarens behov innefattas av att användaren får vara delaktig i utvecklingen. Att användaren är delaktig innebär inte nödvändigtvis att denna står för exempelvis programmering, utan helt enkelt använder tjänsten. Att så tidigt som möjligt ge användaren tillgång till tjänsten, även innan den är färdig (då den befinner sig i ett betastadium), och låta utvecklingen ske parallellt, bidrar till att tjänsten kan formas efter användarens behov. I Internetdemokratimodellen präglas utvecklingen av tjänsterna av ständiga försök och tester, där de för användaren mest funktionella lösningarna tillvaratas. Här finns en tydlig koppling till den sjunde principen. För att användaren ska kunna göras delaktig måste kod och data göras tillgängliga så att nya användningsområden kan upptäckas och fler anpassningar ske. På detta vis är den sjunde principen, som alltså betonar lättviktigheten, en förutsättning för den tredje. Som tidigare nämnt talar Internetdemokratimodellen emot allt för stora (och därmed oflexibla) och genomgripande systemlösningar. Även detta ligger linje med principen om lättviktiga utvecklings- och affärsmodeller.

6.3 Slutsats

Har analysen då visat sig kunna besvara uppsatsens frågeställning:

- **Hur kan Webb 2.0 användas som verktyg för att fördjupa det medborgerliga demokratiska deltagandet i Lunds kommunalpolitik?**

Det finns betydande överensstämmelse mellan de demokratiska behoven och principerna för Webb 2.0. Just de demokratiska behov som identifierats i den kommunala politiken motsvaras av principerna som Webb 2.0 bygger på. Analysen har visat att Webb 2.0 har god potential att fylla demokratiska behov i den kommunala politiken. Frågan är om det konkreta deltagandet i Lunds kommunalpolitik kan förbättras. Det är skillnad mellan en abstrakt principiell överensstämmelse och konkreta resultat. Min slutsats är att det finns goda förutsättningar för konkreta resultat men att detta kräver praktiska erfarenheter från verkliga försök som inte kan förutses enbart genom teoretiska resonemang. Alltså krävs det många försök till utveckling av tjänster som tillgodoser olika demokratiska behov. Konkreta resultat kan enbart förväntas genom utveckling av tjänster som tydligt lyckas anknyta till medborgarens upplevda behov. Tjänstens syfte måste ligga nära medborgens självupplevda behov för att denna ska vilja delta. Först när tjänsten blir verkligt användbar för medborgarna kan medborgaren förväntas delta via tjänsten. Det kan som sagt krävas många försök innan en tjänst blir användbar för medborgaren men genom att involvera medborgaren och utgå ifrån denna under hela utvecklingen ökar förutsättningen för att tjänsten ska lyckas. Ett fokus på användarens deltagande och utgångspunkt i dennas behov är även en grundläggande princip för Webb 2.0, vilket åter bekräftar Webb 2.0:s demokratiska potential.

Utöver denna övergripande slutsats om Webb 2.0:s lämplighet som demokratiskt verktyg visar analysen även på hur utvecklingen av Internetdemokratiska verktyg bör ske. Genom att avgränsa tjänstens syfte till ett enskilt behov som medborgaren lätt kan identifiera och uppleva som intressant ökar medborgarens vilja använda tjänsten. Detta medför att det går snabbt och enkelt att sätta tjänsten i användning, samt att utvärdera huruvida tjänsten tjänar sitt syfte. Denna lättviktiga tjänst blir även relativt enkel att finansiera, anpassa/modifiera, bygga ut och ta bort. Eftersom tjänsten är avgränsad medför den inte några större investeringar i form av exempelvis personal och omfattande systemanpassningar.

Analysen har även visat var utvecklingen bör inledas, d.v.s. vilka behov som bör tillgodoses först. I det s.k. "startfältet" identifieras behov som varken är för tekniska/konkreta eller demokratiska/abstrakta för att de ska kunna tillgodoses med avgränsade Webb 2.0- baserade tjänster. Behoven i startfältet är; *Goda interaktionsmöjligheter - fler tillgängliga kommunikationskanaler; Understödja och komplettera det personliga mötet; Gemensam kunskapsbas som ger transparens i politiken; samt Lättillgänglig, lättförståelig och relevant information om politikens innehåll.*

Ju fler tjänster som lyckas öka deltagandet desto fler möjligheter till sammankopplade tjänster och ökat sammanlagt demokratiskt värde. Det är alltså inte bara de individuella tjänsterna som växer fram genom prövning utan även i utvecklingen av Internetdemokratien kan tjänsterna allteftersom komma att växa samman till en fungerande helhet.

Slutligen vill jag återknyta till den parallell som drogs mellan demokrati och Webb 2.0 i arbetets inledning.

1. Medborgaren ska själv kunna vara med och bidra till politikens innehåll.
2. Medborgaren ska kunna ha kontroll över sin information.
3. Demokratien ska vara fyllig, interaktiv och användbar.

Leder då den utveckling av Internetdemokrati som presenteras i detta arbete fram till uppfyllandet av dessa kriterier? Det är en relativ fråga i den mening att demokratien alltid kan närma sig idealen ytterligare. Behoven som identifierades i den empiriska studien har visat att kriterierna idag inte är uppfyllda. Då Internetdemokratiens syfte är att tillgodose dessa är det rimligt att påstå att ett förverkligande av en Internetdemokrati kan bidra till införlivandet av de tre demokratiformerna (samtalsdemokrati, direktdemokrati och deltagardemokrati) och således ett uppfyllande av kriterierna.

Avslutningsvis vill jag betona betydelsen av att Internetdemokrati ges en noggrannare definition så att de Internetdemokratiska projekten kan få en stabil grund att stå på och en riktning att röra sig emot. Jag har i detta arbete föreslagit *en* definition och med detta försökt konkretisera Internetdemokratien och dess förverkligande. Min förhoppning är att definitionen av Internetdemokrati ska kunna vidareutvecklas. Det viktiga är emellertid att det finns en definition som vinner erkännande och blir styrande när det rör sig om Internetdemokratiska projekt. Om det inte finns en sådan definition är det lätt att föreställa sig att olika förståelser och intressen leder till att de Internetdemokratiska projekten "går på grund".

Referenser

Amnå, E. (2003b) Deltagardemokratin – önskvärd, nödvändig – men möjlig? I: Gilijam M. & Hermansson J. *Demokratins mekanismer*. Lund: Liber.

Arvidson, P. & Rosengren, K.E. (2002) *Sociologisk metodik*. Malmö: Liber AB.

Barrett, J. (2007) *Webb 2.0: Democracy or Anarchy? A response to Andrew Keen*. Tillgänglig på webben: http://www.parksassociates.com/free_data/downloads/parks-Web2_0.pdf (2010-04-22)

Bhatnagar, S. (2004) *E-government - From Vision to Implementation*. New Delhi: Sage Publications.

Bryant, A. (2007) Government, e-Government and Modernity. I: D. Griffin., P. Trevorrow. & E.F. Halpin. (Red:er), *Developments in e-government: A Critical Analysis - Volume 13 Innovation and the Public Sector*. (s. 3-15). Amsterdam: IOS Press.

Budd, L (2009) The Limits of Post-Lisbon Governance in the European Union. I: L. Budd & L. Harris (Red:er), *e-Governance - Managing or Governing?* (s. 71-95). New York: Routledge.

Budd, L. & Harris, L. (Red:er) (2009) *e-Governance - Managing or Governing?* New York: Routledge.

Bäck, H. (2003b) Vad krävs för en fungerande valdemokrati? I: Gilijam M. & Hermansson J. *Demokratins mekanismer*. Lund: Liber.

Böhlen, M., Gamper, J., Polasek, W. & Wimmer, M.A. (2005) *E-Government: Towards Electronic Democracy*. Italien: Springer.

Castells, M. (2001) *Nätverkssamhällets framväxt*. Uddevalla: Daidalos.

Davidson, B. & Patel, R. (2003) *Forskningsmetodikens grunder (tredje upplagan)*. Universitetet i Linköping: Studentlitteratur.

DESA (2008) *UN e-Government survey*. (2010-04-22)

Eklund, S. & Rembe A. (1998) *Juridiska ord och begrepp*. Stockholm: Thomson Fakta AB.

European Commission (2003) *The role of eGovernment in Europe's future*. Tillgänglig på webben: http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2005/doc/all_about/egov_communication_en.pdf (2010-04-22)

Gilijam M. & Hermansson J. (Red:er) (2003b) *Demokratins mekanismer*. Lund: Liber.

Griffin, D., Trevorrow, P. & Halpin, E.F (red:er) (2007) *Developments in e-government: A Critical Analysis - Volume 13 Innovation and the Public Sector*. Amsterdam: IOS Press.

Keen, A. (2008 [2007]) *The Cult of the Amateur: How blogs, MySpace, YouTube, and the rest of today's user-generated media are destroying our economy, our culture, and our values* (2:a upplagan). New York: Broadway Business.

Kumlin, S. (2003b) Finns det någon ansvarig? I: Gilijam M. & Hermansson J. *Demokratins mekanismer*. Lund: Liber.

Lee, J. (2007) Search for Stage Theory in e-Government Development. I: L. Budd & L. Harris (Red:er), *e-Governance - Managing or Governing?* (s. 33-48). New York: Routledge.

Lundquist, L. (2001) *Medborgarna och eliterna*. Lund: Studentlitteratur.

Matsusaka J.G. (2005) *Direct Democracy Works. The Journal of Economic Perpectives Vol. 19, Nr. 2*.

Nationalencyklopedien (1994).

Nordstedts Svenska Ordbok (2003).

OECD (2003) *The e-government imperative: main findings*. Tillgänglig på webben: <http://www.oecd.org/dataoecd/60/60/2502539.pdf> (2010-04-22)

O'Reilly, T. (2005) *What Is Web 2.0?* Tillgänglig på webben: <http://oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html?page=1> (2010-04-22)

Rothstein, B. (2003) *Sociala fällor och tillitens problem*. Kristianstad: SNS Förlag.

SFS 1991:900 *Kommunallag*.

Shane, P.M. (2004) *Democracy Online: The prospects for political renewal through the Internet*. New York: Routledge.

Shirky, C. (2008) *Here comes everybody: Revolution doesn't happen when society adopts new technology, it happens when society adopts new behaviors*. London: Penguin Books.

SOU 2000:1 *En uthållig demokrati*.

Trost, J. (2001) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

van Dijk, J. (2005) *The Network Society: Social Aspects of New Media*. Kalifornien: Sage Publications.

Vincent, J. & Harris, L (2009) 'Early Adopter' Case Studies of Effective Mobile Communications Between Citizens and Government. I: L. Budd & L. Harris (Red:er), *e-Governance - Managing or Governing?* (s. 99-122). New York: Routledge.

Bilaga 1

Intervju med Lunds kommunalpolitiker om internetdemokratins möjligheter

Inledningsfrågor

- Hur länge har du varit aktiv som politiker i Lund?
- Vad har du för ansvarsområden?
- Var har du ditt största engagemang, vilka frågor?
- Vad var det som fick dig bli engagerad i Lunds kommunalpolitik?
- Hur kommunicerar du, som beslutsfattare, med andra medborgare?

Medborgarens nuvarande möjligheter till deltagande i Lunds kommunalpolitik

- Upplever du att allmänheten är engagerad i kommunalpolitiken?
 - *Mer direkt, hur yttrar sig detta engagemang?*
- Upplever du att allmänheten är likgiltig inför kommunalpolitiken?
 - *Mer direkt, hur yttrar sig denna likgiltighet?*
- På vilka sätt kan allmänheten kontakta er, som beslutsfattare?
 - *I vilken utsträckning används dessa kontaktmedel?*
 - *Resonera kring varför vissa medel används mer än andra.*
- Är graden av deltagande olika stort inom olika frågor?
 - *I så fall vilka frågor?*
 - *Resonera kring varför i så fall.*
 - *För den populäraste frågan: Finns det olika grad av deltagande inom olika grupper, t.ex. invandrare, pensionärer och ungdomar?*
 - *I så fall, varför?*
 - *Har vissa grupper svårare att komma till tals?*
- Hur uppfattar man, som politiker, om besluten är populära/in-populära?
 - *På vilket sätt hanterar och besvarar man, som politiker, denna respons?*

Arbete för att fördjupa demokratin och öka deltagandet

- Pågår det aktuella projekt för att fördjupa den kommunala demokratin och öka allmänhetens deltagande i utformningen av kommunalpolitiken?

- Vilka möjligheter ser ni med att öka allmänhetens deltagandet?

- *Är ett ökat deltagande önskvärt?*

- *I så fall varför/varför inte?*

- Finns det vissa frågor som lämpar sig mer för allmänhetens deltagande?

- *Hur kommer det sig?*

- Finns det vissa frågor som lämpar sig mindre för allmänhetens deltagande?

- *Hur kommer det sig?*

Internet som verktyg för att fördjupa demokratin

- På vilka sätt tror du att Internet kan användas för att fördjupa demokratin?

- Finns det demokratiska behov som Internet inte är lämpat att tillgodose?

- *I så fall, vilka och varför?*

- Känner du till huruvida det finns planer på att använda Internet som verktyg för att öka deltagandet?

- *I så fall, varför/varför inte?*